Region Västmanland

Regionplan och budget

2027–2029

Innehåll

Regionplan och budget **1**

Politiskt förord **3**

Regionplan och budget 2027–2029 ..... **4**

Hälso- och sjukvård **6**

Tandvård **12**

Folkhälsa **14**

Kollektivtrafik **16**

Regional utveckling och tillväxt **20**

Regiongemensamt Fastigheter och service **24**

Regiongemensamt Digitalisering **26**

Regiongemensamt Hållbarhet **28**

Regiongemensamt Säkerhet och trygghet **30**

Regiongemensamt – Forskning, innovation, utbildning **32**

Regiongemensamt – Personal- och arbetsgivarpolitik **34**

Regiongemensamt Ekonomi **36**

Budget för 2027 och planer för 2028 och 2029 ..... **39**

Fullmäktiges förslag till budget **52**

Avgifter **53**

Regionens engagemang i aktiebolag och andra driftformer **56**

Fullmäktiges beslut om mål, indikatorer, avgifter och uppdrag **59**

Politiskt förord

Ansvar och prioriteringar för Västmanlands framtid

Region Västmanland står inför en period som kräver ekonomiskt ansvarstagande, långsiktighet och tydliga prioriteringar. Vår ambition är fortsatt att västmanlänningarna ska ha tillgång till en trygg och tillgänglig sjukvård av hög kvalitet, en välfungerande kollektivtrafik och goda förutsättningar för utveckling i hela länet. För att klara detta behöver vi både värna regionens kärnuppdrag och säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi.

Under de senaste åren har ett omfattande arbete genomförts för att effektivisera verksamheterna, minska administrationen och bryta beroendet av hyrpersonal. Det har gett resultat, men ekonomiska utmaningarna kvarstår. Samtidigt försvåras planeringsförutsättningarna av att en ny regering ännu inte finns på plats, vilket skapar osäkerhet kring kommande statliga beslut och statsbidrag. Det skapar stor osäkerhet kring våra långsiktiga ekonomiska förutsättningar.

Regionplan och budget för 2027–2029 präglas därför av tydliga prioriteringar och ett begränsat utrymme för nya satsningar. Nämnder och förvaltningar tilldelas en generell ramuppräkning på två procent, med undantag för regionala utvecklingsnämnden och regionkontoret som inte får någon uppräkning, vilket för dessa nämnder motsvarar ett effektiviseringskrav på 4,6 respektive 10,2 miljoner kronor. Därutöver prioriteras hälso- och sjukvårdsnämnden och kollektivtrafiknämnden genom särskilda ramförstärkningar för att möta kostnadsökningar inom sjukvården, sjukresor och tågtrafiken. Trots tillskott och särskilda omställningsmedel ur regionstyrelsens anslag kvarstår en ekonomisk obalans inom hälso- och sjukvården vilket successivt måste arbetas bort.

En av de största ekonomiska utmaningarna under kommande år är driftsättningen av det nya akutsjukhuset i Västerås. Investeringen innebär ett betydande steg i utvecklingen av framtidens sjukvård, men medför samtidigt stora tillkommande kostnader. Därför föreslår vi en justering av regionskatten med 75 öre för att stärka regionens ekonomi och skapa förutsättningar att hantera kostnaderna när det nya akutsjukhuset tas i drift vilket är en förutsättning för att säkerställa sjukvårdens långsiktiga finansiering.

Samtidigt fortsätter arbetet med att korta vårdköerna, stärka primärvården och utveckla en mer nära och sammanhållen sjukvård. Den beslutade strategin för att minska antalet listade per läkare i primärvården till 1:1100 ska fullföljas.

Vårt ansvar är att fatta de beslut som krävs, även när de är svåra. Med en ansvarsfull ekonomisk politik, tydliga prioriteringar och fokus på kärnuppdragen skapar vi förutsättningar för en trygg och tillgänglig sjukvård och ett starkt Västmanland även för kommande generationer.

Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i samarbete med Sverigedemokraterna

Regionplan och budget 2027–2029

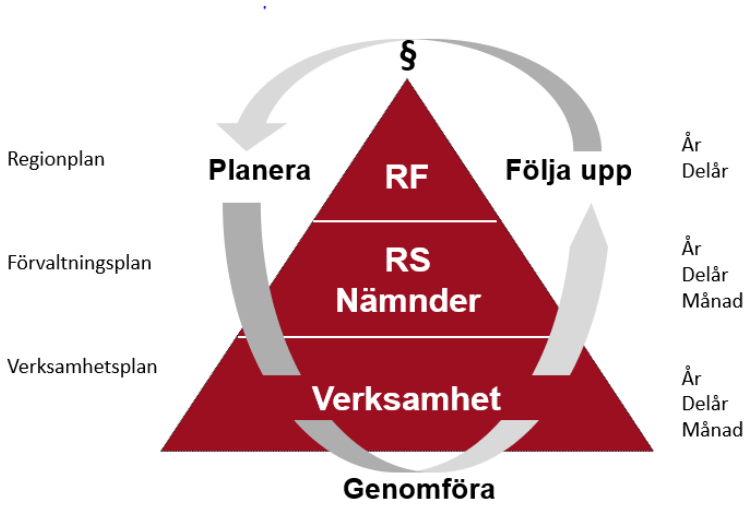
Planens syfte, innehåll och uppbyggnad

Denna Regionplan och budget är det dokument där regionfullmäktige redovisar och beslutar om styrsignaler och hur regionens samlade resurser ska användas och fördelas. Fullmäktige beslutar om mål, inriktning och budget i ett helhetsperspektiv för regionens samtliga ansvarsområden, och ger styrelse och nämnder i uppdrag att verkställa besluten.

Regionplanen består av två delar, en inriktningsdel och en budgetdel. I inriktningsdelen är fullmäktiges fokus inställt på nödvändig förändring för att på bästa sätt uppfylla invånarnas behov inom de olika ansvarsområdena[1]. I budgetdelen redovisas hur de samlade medlen används i sin helhet och fördelas mellan de olika ansvarsområdena.

Inriktningsdelen är indelad i de olika välfärdsområden som regionen ansvarar för och delar som är regiongemensamma. Med hjälp av underrubriker inom de olika kapitlen beskrivs respektive område kortfattat och en långsiktig och vägledande målbild redovisas. Mål och ambitioner i nuvarande program/motsvarande dokument planeras att successivt arbetas in i regionplanen i syfte att, där det är möjligt, minska mängden dokument och vidhängande administration. Behov och utmaningar som måste hanteras redovisas också tillsammans med en beskrivning av den inriktning och förändring som behövs för att klara detta.

Metodiken i övrigt för att förmedla och följa upp den politiska viljan via nämnder och förvaltningar sker med mål och uppdrag, regelbunden dialog och återrapportering[2].

Figur: Schematisk bild av styrsystemet med beslutsnivåer och planerings- och uppföljningsdokument. Regionfullmäktige (RF) är högsta beslutande organ och ansvarig för helheten. Styrelse (RS) och nämnder är verkställande organ. Fullmäktige ger de verkställande organen i uppdrag att genomföra fattade beslut. Det gör styrelse och nämnder med stöd av sina förvaltningar/verksamheter.

[1] Se arbetsordning och reglementen för fullmäktige och övriga politiska organ.
[2] Mer detaljerad beskrivning av regionens styrprocess finns dokumenterad i ledningssystemet.

Fullmäktiges ansvar för god ekonomisk hushållning

Kommuner och regioner har rätt att beskatta sina invånare för att finansiera välfärdstjänsterna som tillhandahålls. Det innebär samtidigt en skyldighet att hantera medlen ansvarsfullt och lagen ställer krav på att fullmäktige säkerställer det som kallas ”God ekonomisk hushållning”. Detta beskrivs mer utförligt i budgetdelen.

Regionfullmäktiges övergripande mål

På regionövergripande nivå visas fullmäktiges långsiktiga inriktning för alla verksamheter, oavsett driftform, med fyra generella och övergripande mål. De är formulerade från olika perspektiv för att säkerställa viktiga dimensioner och balans i styrningen. Perspektiven används genomgående i styrkedjans samtliga delar (nämnd, förvaltning, verksamhet).

Perspektiv	Övergripande mål
Invånare	Nöjda och trygga invånare
Tjänst/process	Effektiva och ändamålsenliga tjänster av god kvalitet
Medarbetare	Engagerade medarbetare med rätt kompetens
Ekonomi	Ekonomi i balans

Region Västmanlands verksamhet och omvärlden

Region Västmanlands uppdrag regleras till stora delar av kommunallagen, hälso- och sjukvårdslagen, patientlagen, tandvårdslagen, lagen om kollektivtrafik samt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Denna lagstiftning är utgångspunkten för regionens verksamhet och uppdrag.

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län. En central uppgift i det regionala utvecklingsansvaret är att utarbeta och fastställa den regionala utvecklingsstrategin (RUS), samt samordna insatser för genomförandet av strategin. Den regionala utvecklingsstrategin tas fram i bred samverkan med länets aktörer och berör många viktiga områden för länets utveckling.

Den regionala utvecklingsstrategin, Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland, fungerar styrande för Region Västmanlands verksamheter, vägledande för länets kommuner, inspirerande för företag, lärosäten, föreningar, kulturinstitutioner, organisationer och civilsamhället. Den regionala utvecklingsstrategin är en viktig utgångspunkt för Region Västmanlands långsiktiga planering.

De utmaningar länet står inför rör flera olika områden och behöver hanteras i bred samverkan. I den regionala utvecklingsstrategin är tre målområden utpekade: Ett välmående Västmanland, Ett tillgängligt Västmanland och Ett nyskapande Västmanland. Genom sina verksamheter bidrar Region Västmanland även i hög grad till genomförande av den regionala utvecklingsstrategin. Under kommande planperiod kommer Region Västmanland leda ett fokuserat arbete inom ramen för samarbetet tillsammans med kommunerna i Strategisk regional beredning, kring hälsa, kompetens, nära vård samt kollektivtrafik och infrastruktur.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdssystemet

Målet med hälso- och sjukvården är enligt hälso- och sjukvårdslagen en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen[3]. Regionen ansvarar för att planera och tillhandahålla vård utifrån befolkningens behov, och beslutar om finansiering[4], dimensionering och hur vården ska organiseras och utföras.

En stor del av vården utförs i regionens egen regi. Regionen ingår också avtal med privata utförare efter upphandling enligt LOU (lag om offentlig upphandling) och samverkar med närliggande regioner i sjukvårdsregion Mellansverige. LOV (lagen om valfrihetssystem), som tillkommit för ökad valfrihet och tillgänglighet, tillämpas inom flera områden i regionen.

Den vård som regionen erbjuder ska främja hälsa, förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Den organiseras som primärvård, länssjukvård och regionsjukvård. Grundstenen i sjukvårdsystemet är primärvården, där invånarna får hjälp med vårdbehov som är vanliga och ofta förekommande. Det finns idag 16 privata och 12 offentligt drivna vårdcentraler i länet. Sjukhusvård bedrivs på de fyra sjukhusen i Fagersta, Köping, Sala och Västerås. Högspecialiserad vård är centrerad till universitetssjukhusen, för länsborna främst i Uppsala och Örebro.

Vården och dess utformning utvecklas ständigt. En växande del av vården sker mobilt, exempelvis genom närvårdsteam, mobil familjeläkare och avancerad hemsjukvård. Vården blir alltmer flexibel och mindre platsbunden, den kan ske i hemmet, på vårdcentral och sjukhus och vara fysisk eller på distans.

Övergripande målbild

I Region Västmanland erbjuds invånarna god vård på lika villkor utifrån behov och regionen verkar för god hälsa i hela befolkningen.

I Region Västmanland ska vården vara av hög kvalitet och inom vissa områden ledande i Sverige. Grunden för detta är:

- Vård på lika villkor – Vård ska ges med respekt för alla människors lika värde.
- God Hälsa – Vården ska vara god och jämlik samt vara förebyggande och de med störst vårdbehov ska prioriteras.
- Tillgänglig vård – Vården ska präglas av hög tillgänglighet och utgå från patientens bästa i vårdkedjans alla steg.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Den demografiska utvecklingen leder till fler äldre och att relativt färre behöver vårda fler. Därför krävs nya arbetssätt. Det kommer inte gå att rekrytera till att bedriva vården på samma sätt i framtiden som idag. Samtidigt ställer ekonomiska utmaningar, antibiotikaresistens, förändrade livsstilsmönster, ökad andel kroniska sjukdomar och tilltagande psykisk ohälsa ökade krav på hälso- och sjukvården. Kriser, krig och oro i närområdet gör att beredskapen inom hälso- och sjukvården behöver stärkas. Yttre hot, som klimatförändringar, konflikter och handelskrig kan leda till brist på materiel och läkemedel. Region Västmanland bygger upp beredskapslager för

[3] Hälso- och sjukvårdslagen 3 §1
[4] Vården finansieras med skatter, statsbidrag och patientavgifter. Till skydd för den med stort behov av vård och läkemedel finns högkostnadsskydd.

läkemedel och materiel enligt Socialstyrelsens direktiv. Snabb utveckling sker inom flera områden, till exempel farmakologi, genetik, diagnostik, medicinteknik, IT, artificiell intelligens (AI), innovationer och digitalisering. Detta leder till möjligheter att bedriva vård på nya sätt med påverkan på såväl förbättrade arbetssätt, kompetensbehov, samarbeten och regional tillväxt. Men tekniken påverkar inte bara hur verksamheten levererar vård, patienterna blir alltmer informerade och ställer högre krav på vården och patientmötet. Samtidigt är det viktigt att tekniken införs med förankring i verksamheten och att den aldrig ersätter det mänskliga mötet där det behövs. Invånarna förväntar sig i allt större utsträckning kunna hantera sina ärenden i samhället själva, digitalt, på en tid som passar dem. Detta för med sig att marknaden för vårdrelaterade tjänster riktade mot konsumenter växer och regionen kommer att behöva stärka samarbetet med nya aktörer, samtidigt som kontroll, kvalitet och jämlik tillgång till vård måste värnas. De digitala lösningarna frigör även tid i vården, vilket kan öka tillgängligheten för den del av befolkningen som inte kan eller vill använda tekniken när de söker vård.

Inom svensk välfärd pågår omställning inom flera reformområden; bland annat omställningen till nära vård, socialtjänstlagen och samsjuklighetsreformen. Dessa reformer samverkar för att skapa en mer sammanhållen och effektiv vård- och omsorgsstruktur i Sverige.

Omställningen mot Nära Vård, där uppströmsarbetet att främja hälsa och bevara funktion är viktiga faktorer, kräver ett nära samarbete mellan huvudmännen. Den av regionfullmäktige antagna konkretiserade målbilden för Hälso- och sjukvården 2029 ger de grundläggande förutsättningarna för att genomföra den omställning som behövs för att möta utmaningarna. Screeningverksamhet, hälsosamtal och samarbete över organisationsgränser hjälper vården att sätta in insatser i ett tidigt skede av sjukdom eller riskbeteenden. Resursförflyttning till primärvården och vårdcentralerna gör att vården kan upptäcka behov och sätta in insatser tidigare. En stärkt primärvård, som fungerar som ett nav, med förutsättningar för ökad kontinuitet är en viktig del av omställningen. Läkare på vårdcentraler behöver ha färre antal patienter för att kontinuerligt kunna följa patienten och ge bästa möjliga vård.

Samhället och sjukvården står inför stora utmaningar där den psykiska ohälsan är stor och remissinflödet till specialistkompetens inom psykiatrin ökar. Ibland yttrar sig psykisk ohälsa i somatiska symtom som orsakar akutbesök eller utredning för kroppslig sjukdom. Personer med substansbrukssyndrom utgör en särskild utmaning, särskilt i kombination med psykiatrisk sjukdom. För att framgångsrikt arbeta med den psykiska ohälsan kommer det att krävas nära samverkan mellan olika instanser i samhället och utveckling av nya arbetssätt, digitala möten och metoder, för att möta behoven framöver.

Vårdrelaterade infektioner (VRI) är ett annat återkommande problem som orsakar stort lidande och belastar vården ekonomiskt, det påbörjade arbetet ska fortsätta, inklusive stärkta basala hygienrutiner, då förebyggande arbete kan göra stor skillnad.

Hälso- och sjukvården står inför omfattande verksamhetsutveckling de närmsta åren med ny teknik, ekonomiska utmaningar och nya arbetssätt, vilket kommer att ställa stora krav på ledarskap och förändringsledning. Detta är viktigt, inte bara för ett systematiskt genomförande, utan också för att säkerställa säkerhet, kvalitet och arbetsmiljö.

Hälso- och sjukvården kommer i hög utsträckning behöva prioritera arbetet med planering för flytt till nya vårdlokaler (framför allt NAV samt i Köping), vilket ställer stora krav på samordning inom och mellan förvaltningar.

Inriktning och förändring

För att uppnå målen för invånaren arbetar hälso- och sjukvården i Västmanland efter fyra vägledande principer:

Tillsammans
Uppströms
Nyskapande
Behovsanpassat

Tillsammans innebär tillsammans med patienten och invånaren, men även tillsammans över organisationsgränser internt och med kommuner och andra aktörer. Det som är värdeskapande ska identifieras och göras mer av, medan det som inte skapar värde ska tas bort. Med uppströms menas att oönskade utfall ska förebyggas. Det görs genom tidiga insatser för att bevara patientens funktion och främja hälsan. Region Västmanland ska arbeta med kontinuerlig uppföljning av verksamheten, ständiga förbättringar, men också vara nyskapande och pröva nya sätt att arbeta för att skapa framtidens hälso- och sjukvård. Vården ska vara anpassad med olika utbud baserat på invånarnas behov och utgå från patientens situation.

Genom att fokusera på fem strategiskt viktiga insatsområden skapas förutsättningar att nå målen.

1 Omställning till framtidens hälso- och sjukvård

”Nära vård” är hela hälso- och sjukvårdens angelägenhet i utvecklingen mot framtidens hälso- och sjukvård. ”Nära vård” är en förflyttning från fokus på organisation, till fokus på person och relation, från isolerad vård och omsorgsinsatser till samordning utifrån personens fokus. För att lyckas med omställningen mot en nära vård är samarbetet med kommunerna en central del.

Om en persons väg genom vården ses som en kedja av händelser måste sjukvården alltid ställa sig frågan om en händelse kunnat undvikas om något gjorts annorlunda tidigare, uppströms i flödet. Detta innebär långsiktigt en förstärkning av primärvården så att den kan ta ett större helhetsansvar för patienterna och utgöra navet i vården. Insatser som leder till tryggare vård och mer effektivt resursutnyttjande behöver flyttas ut från sjukhus för att möta invånarnas behov i den nära vården. På så vis kan befintliga resurser räcka till fler och hög kvalitet vidmakthållas.

För att vårdcentralerna ska kunna utgöra navet i hälso- och sjukvården har en målbild och strategi tagits fram. Den beskriver bland annat hur ansvaret och omfattningen av vårdcentralernas uppdrag successivt ska öka och därmed även andelen av hälso- och sjukvårdsbudgeten som riktas till primärvården. Förflyttning av uppdrag från specialistsjukvård till primärvård och närsjukvård blir en naturlig del av detta.

Region Västmanland ska arbeta för att utveckla ett mer jämlikt och sammanhållet vårdutbud för barn och vuxna. Möjligheterna att erbjuda vård utifrån patienternas olika behov, oavsett ålder, ska fortsatt utvecklas och stärkas.

Det gemensamma arbetet inom regionen avseende den kommande samsjuklighetsreformen går in i en ny fas under året för att möta lagens ikraftträdande 1 januari 2028. Intern samverkan, såväl som med kommuner, är viktigt för att lyckas.

2 Personcentrering

Patienterna, barn som vuxna, som vården möter har varierande vilja, kraft och förmåga att vara delaktiga i utredning, vård och behandling. Personcentrering skapar högre kvalitet och effektivare processer. Vård och omsorg ska ske i överenskommelse mellan personen och utföraren och utgå från personens förmågor, behov och förutsättningar. Vården ska vara förutsägbar och det ska vara enkelt att få kontakt. Region Västmanland ska verka för att stärka patienternas delaktighet och trygghet i primärvården genom tydlig och tillgänglig information. Möjligheten för patienter att få en skriftlig sammanfattning efter vårdbesök ses över. Den digitala vården ska vara en naturlig väg in till hälso- och sjukvården och det ska säkerställas en hög gemensam digital servicenivå.

Vårdpersonal och patienter tar gemensamma beslut om vård och behandling och vården ger stöd till patientens egenvård. Utifrån patientens önskemål och behov involveras och informeras anhöriga och närstående. Det är av särskild vikt att säkerställa att samarbetet fungerar väl för grupper med stort vårdbehov och att arbete sker för att utveckla patientens delaktighet i den västmanländska vården. Frågor som rör bemötande är viktigt för att säkerställa trygg, kvalitativ och personcentrerad vård.

Nya metoder med egenmonitorering och möjlighet till vård i hemmet gör att lösningarna för hur vården kan se ut varierar. Fler inneliggande patienter ska kunna lämna sjukhuset tidigare för att med insatser i hemmet kunna fortsätta vård och eventuell rehabilitering där. Ett stärkt och utvecklat vårdutbud för barn och unga, med fokus på ökad tillgänglighet, vård i hemmet och en mer sammanhållen och behovsanpassad vård behövs.

3 Hälsofrämjande arbete

Genom hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete och tidig upptäckt av sjukdom får invånarna ett friskare liv och behöver färre sjukvårdsinsatser. Nya befolkningsstrukturer och metoder för att upptäcka cancer gör att det är viktigt att noga följa med i utvecklingen av forskning och kunskapsbaserade insatser på screeningområdet.

För att främja psykisk hälsa och förebygga ohälsa behöver regionen samarbeta nära med kommuner och andra samhällsaktörer, inte minst avseende barn och unga, men också för unga vuxna och äldre. Ett helhetsperspektiv krävs, vilket ställer krav på samordning av insatserna.

För att nå ut med föräldraskapsstöd till alla föräldrar behöver spridningsarbetet via bland annat familjecentraler fortsätta.

Seniorhälsovårdsprogrammet är en insats som syftar till att främja hälsa och förebygga sjukdom genom återkommande hälsokontroller för invånare från 60 år. En annan viktig insats är fysisk aktivitet på recept, där samarbete med andra aktörer är centralt. Förskrivningen kan bidra till att minska ohälsan. Vaccinationer är ett område som utvecklas kontinuerligt med nya möjligheter och rekommendationer. Det är därför viktigt att ligga i framkant, aktivt följa utvecklingen och ta tillvara nya möjligheter att stärka det förebyggande arbetet samt arbeta för god hörsamhet.

Sjukvården lägger ungefär hälften av resurserna på de fem procent som är mest sköra och har störst behov. Genom att arbeta med dessa grupper och förstå hur deras behov utvecklas, så kan tidiga insatser genomföras, som både ökar kvalitet och frigör resurser. Exempel på detta kan vara arbete med fallprevention för att undvika höftfrakturer, eller att tidigt identifiera hjärtsvikt så att tidig medicinering möjliggörs.

4 Säkrad kompetensförsörjning

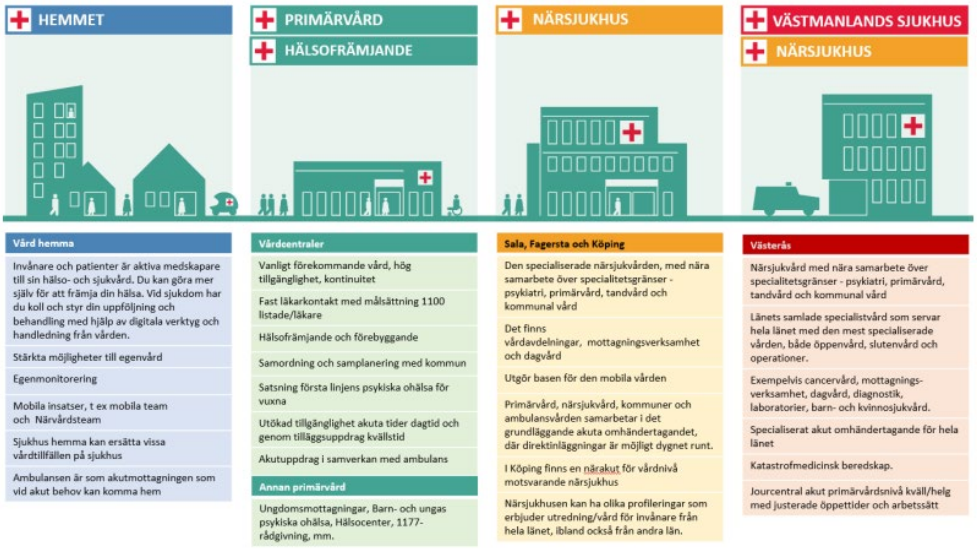
För att klara kompetensförsörjningen idag och i framtiden behövs nya sätt att arbeta. Gamla arbetssätt ska fasas ut. God arbetsmiljö, gott ledarskap och säkrad kompetensutveckling behövs för att, behålla, vidareutveckla medarbetarna och rekrytera så att invånarnas behov möts. Uppgiftsväxling och tekniskiften säkerställer att rätt kompetens finns tillgänglig, och det innebär också att nya yrkesgrupper kommer in och att hälso- och sjukvårdspersonal i ökad utsträckning kan använda sin arbetstid till kärnuppdraget. Lönekarriär ska möjliggöras, även för de mindre

yrkesgrupperna. Ett nära samarbete med lärosäten, en god verksamhetsförlagd utbildning och bra introduktion av nyanställda skapar bra förutsättningar för framtiden.

5 Tillgänglig, säker och effektiv vård

God tillgänglighet och kontinuitet är viktigt och en förutsättning för hög kvalitet och förtroende. Ett varierat utbud som möter invånarnas olika behov gör vårdens processer mer effektiva. Kunskapsstyrning och standardisering gör att det är lätt att göra rätt, minskar risken för fel och skapar förutsättningar för en jämlik vård. Icke värdeskapande aktiviteter identifieras och arbetas bort, till exempel genom arbetet med kloka kliniska val och antipiloter. Insatser för att motverka antibiotikaresistens ska fortsätta. Följsamhet till rutiner och strukturer ska säkerställas. Arbete ska ske för att uppnå en mer robust läkemedelsförsörjning. Aktörerna i vårdkedjan ska jobba tätt tillsammans för att varje insats ska bli effektiv för både patient och verksamhet. Insatser ska fortsätta för att säkerställa att barn och unga med ohälsa möts med tillgängliga och rätt insatser på rätt vårdnivå. Att komma i gång med insatser tidigt gör att man kan undvika att patientens problem förvärras.

Utöver de vägledande principerna ger den konkretiserade målbilden för Hälso- och sjukvården 2029 en tydlig vägledning för utvecklingen av hälso- och sjukvården i Västmanland. Att vidta åtgärder för att genomföra HoS2029 är prioriterat.

Figur: Hälso- och sjukvården 2029

Genom att varje fast läkarkontakt har möjlighet att ansvara för färre antal listade skapas förutsättning för en ökad kontinuitet och tillgänglighet för de patientgrupper som behöver detta. Region Västmanland har antagit en plan för att nå Socialstyrelsens riktlinje om i genomsnitt 1100 listade per läkare på vårdcentralen med målet att det ska vara uppnått 2031.

Det påbörjade arbetet ska fortsätta så att fler patienter får vård inom vårdgarantin, att köerna till telefonrådgivningen kortas ytterligare samt att beläggningsgraden på vårdplatserna hålls på en nivå som minimerar överbeläggningar och utlokalisering av patienter. Vårdgarantienhetens verksamhet ska fortsätta att utvecklas som en del i detta arbete.

Vården för personer som utsatts för sexuellt våld ska fortsätta utvecklas och regionen ska delta i det nationella arbetet med kvinnosjukvård. Med utgångspunkt i omställningen mot en nära vård samt den nationella cancerstrategin ska framtidens cancervård utvecklas, vilket inkluderar såväl rehabilitering som screening. Ytterligare förslag tas fram för att stärka beroendevården i samspel med samsjuklighetsreformen och länets kommuner. Insatser som stärker föräldraförmågan ska stärkas och regionen ska driva på för fler familjecentraler i Västmanland. Samarbetet med länets kommuner avseende barn med behov av särskilt stöd ska öka. Resurser tillförs ram för Vårdval vårdcentral i syfte att stärka kompetensförsörjningen av specialister i allmänmedicin, stärka läkarstödet och samverkan med kommunerna kring gemensamma patienter samt öka primärvårdens förutsättningar för att ta ett större ansvar för första linjens psykiska ohälsa

för vuxna. Under planperioden ska reformer genomföras för att stärka vårdcentralerna i hela länet och öka tillgången till jämlik vård.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redo-visas
Invånarna är nöjda och trygga	Andel invånare som har förtroende för vårdcentraler	↑	69 % K: 70 % M: 63 %	66 K: M:	61 K: 59 M: 63	År
	Andel invånare som har förtroende för sjukhus	↑	72 % K: 72 % M: 73 %	72	72 K: 71 M: 73	År
	Andel invånare som anser att väntetiderna vid vårdcentralerna är rimliga	↑	76 % K: 77 % M: 75 %	76	69 K: 71 M: 68	År
	Andel invånare som anser att väntetiderna vid sjukhusen är rimliga	↑	62 % K: 60 % M: 64 %	62	51 K: 49 M: 53	År
Tjänsterna håller god kvalitet	Medicinsk kvalitet inklusive patientsäkerhet: Målnivåer enligt Vården i siffror, andel indikatorer som når uppsatta målnivåer	↑	42	40	34 %-	År
	Antibiotikaanvändning (recept/1000 invånare)	↓	253	279	258	År
	Andel patienter som får vård enligt vårdgarantin					
	Primärvård 0+3 dagar	↑	Tel 93% Besök 81%	88 82	89 85	Delår År
	Specialistsjukvård 90+90 dagar	↑	Besök 74 % Åtgärd 68 %	76 68	76 74	Delår År
	Barn- och ungdomspsykiatri 30+30+30 dagar	↑	Besök 75 % Utredning 42 % Behandling 51%	45 20 41	30 28 22	Delår År
	Andel distansbesök av totalt genomförda besök	↑	21,66%	20,2	11 19,5	Delår År
	Andel tolkuppdrag som genomförs på distans (telefon eller video) av totalt genomförda tolkuppdrag	↑	60%	57	53	År
	Medelväntetid (minuter) för besvarade samtal för 1177 telefon	↓	11,29	11,63	15,11	År

Uppdrag

1. Under 2027 ska hälso- och sjukvårdsnämnden fokusera på att förverkliga och följa upp HoS2029 inklusive förberedelser för NAV etapp 1 samt i Köpings sjukhus.

Tandvård

Tandvårdssystemet

All tandvård regleras av Tandvårdslag (1985:125) och Tandvårdsförordning (1998:1338).

Allmäntandvården bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet, där Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspriser utgör en viktig utgångspunkt. Tandvård för vuxna finansieras genom patientavgifter och ersättning från det statliga tandvårdsstödet via Försäkringskassan. Regionernas ansvar för tandvård regleras i tandvårdslagen och innebär bland annat att de ska planera tandvården utifrån befolkningens behov och verka för att de som är bosatta i regionen har tillgång till tandvård.

I Västmanland bedrivs allmäntandvård genom det helägda bolaget Folktandvården Västmanland AB, och som erbjuder allmäntandvård i länets samtliga kommuner. Specialisttandvården bedrivs inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Allmäntandvård för barn och unga omfattas av lagen om valfrihetssystem (LOV). Både folktandvården och privata vårdgivare kan ha avtal med regionen.

Specialisttandvård för barn och unga erbjuds av Specialisttandvården inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Avgiftsfri tandreglering omfattas av LOV och erbjuds av Specialisttandvården samt genom avtal med privata vårdgivare och andra regioner.

Regionen ansvarar även för att säkerställa tillgången till tandvård inom ramen för de regionala tandvårdsstöden. Dessa omfattar bland annat nödvändig tandvård, tandvård vid långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning samt tandvård som ett led i kortvarig sjukdomsbehandling.

Övergripande målbild

I Region Västmanland ska invånarna erbjudas tandvård på lika villkor utifrån sina behov. Regionen ska verka för en god och jämlik tandhälsa i hela befolkningen.

Tandvården ska möta invånarnas behov och präglas av hög kvalitet, god tillgänglighet samt ett tydligt fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser. Vård och behandling ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. Vid tandvård till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Tandhälsan i befolkningen är god, vilket bland annat är ett resultat av tandvårdens långsiktiga förebyggande och hälsofrämjande arbete.

För att bibehålla och ytterligare förbättra munhälsan fortsätter det systematiska förebyggande arbetet, samtidigt som nya arbetssätt utvecklas och prövas, bland annat inom barntandvården.

Befolkningens behov av tandvård förändras. En växande äldre befolkning, där allt fler behåller sina egna tänder högre upp i åldrarna, innebär ökade och delvis förändrade vårdbehov. Detta ställer krav på tandvårdens resurser, arbetssätt och kompetens.

Kompetensförsörjningen är en fortsatt utmaning. Pensionsavgångar och behovet av att rekrytera nya medarbetare ställer krav på introduktion, handledning och kompetensutveckling. Att långsiktigt säkerställa rätt kompetens är därför en viktig förutsättning för att möta invånarnas behov och upprätthålla en tillgänglig tandvård med god kvalitet.

Inriktning och förändring

Tandvårdens fortsatta utveckling ska utgå från Region Västmanlands fyra vägledande principer för hälso-, tand- och sjukvård: att arbeta tillsammans, uppströms, nyskapande och behovsanpassat.

Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska fortsätta vara en central del av tandvårdens uppdrag. Tandvårdens regelbundna kontakt med stora delar av befolkningen ger också möjlighet att uppmärksamma tecken på ohälsa och utsatthet som kan visa sig i exempelvis munnen eller i huvud- och halsområdet. Tandvården behöver bli en mer integrerad del av hälso- och sjukvårdens vårdkedjor.

Digitala tjänster och arbetssätt ska utvecklas för att öka servicen till invånarna och skapa effektiva och säkra lösningar för informationsutbyte och kommunikation mellan patienter, tandvården och andra berörda aktörer.

För att tandvården även framöver ska kunna erbjuda tillgänglig vård med god kvalitet behöver kompetensförsörjningen inom både allmän- och specialisttandvården säkerställas. Samverkan mellan tandvården och hälso- och sjukvården behöver samtidigt fortsätta utvecklas för att tillgängliga resurser och kompetenser ska kunna användas utifrån invånarnas behov.

Folktandvården Västmanland AB arbetar även med att förbättra tillgängligheten till allmäntandvård och stärka jourverksamheten, bland annat genom att öppna en ny klinik i Västerås.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Invånarna är nöjda och trygga	Andel invånare som har förtroende för tandvården[5]	↑	77 %	76-	-	År
Tjänsterna håller god kvalitet	Andelen undersökta 3-åringar som är kariesfria	↑	97 % F: 97 % P: 97 %	97 F: 97 P: 97	97 F: 97 P: 97	År
	Andelen undersökta 12-åringar som är kariesfria	↑	75 % F: 75 % P: 75 %	76 F: 75 P: 77	74 F: 73 P:75	År
	Genomsnittligt antal skadade tänder hos den mest sjuka tredjedelen av undersökta 12-åringar		1,3 skadade tänder F: 1,29 P: 1,31	1,34 F: 1,41 P: 1,27	1,53 F: 1,55 P: 1,47	År

Uppdrag

2. Under 2027 ska regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden fortsätta arbetet med att stärka kompetensförsörjningen inom tandvården samt utveckla tandvårdens roll i att upptäcka tecken på ohälsa, sjukdomar eller utsatthet.

[5] Fråga ställs 2025 i Hälso- och sjukvårdsbarometern. Med tandvård menas både offentlig (Folktandvård) och privat tandvård.

Folkhälsa

Övergripande målbild

Fler västmanlänningar ska må bättre. Genom en god hälsa finns bättre förutsättningar för den enskilde att göra egna aktiva livsval, men också för tillväxt och utvecklingsmöjligheter för Västmanland.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Västmanland har som riket i stort folkhälsoutmaningar, men också goda möjligheter att förbättra folkhälsan och skapa goda livsvillkor för länets invånare. Genom samverkan kan långsiktiga insatser som leder till positiva resultat genomföras.

Enligt befolkningsundersökningen från 2024 uppgav 70 procent att de hade ett bra eller mycket bra hälsotillstånd. Det ger en solid grund att bygga vidare på för att främja hälsa och välmående. Var och en har ett eget ansvar för sin hälsa genom sina levnadsvanor, samtidigt som hälsan också påverkas av de livsvillkor och miljöer som omger oss. Genom att stärka människors möjligheter att göra hälsosamma val och skapa stödjande miljöer kan hälsan främjas på lång sikt.

Genom att ge alla barn en god start i livet kan förutsättningar skapas för att fler elever ska klara sin grundskoleutbildning. En fullföljd skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna för god hälsa, etablering på arbetsmarknaden och minskad risk för framtida ohälsa och social utsatthet. Dessutom finns det en stor potential i att öka tillgången till hälsofrämjande resurser, så att exempelvis alla föräldrar, oavsett bakgrund, kan ta del av det stöd som erbjuds.

Västmanlands åldrande befolkning utgör en demografisk utmaning som kräver strategiska insatser. Befolkningsundersökningen Liv och hälsa ung 2026 visar på ett positivt trendbrott i barn och ungas mående. För första gången sedan 2012 har den självskattade hälsan förbättrats. Även framtidstron har stärkts. Trots den positiva utvecklingen kvarstår tydliga skillnader mellan grupper, bland annat när det gäller stress, trygghet och mående, vilket understryker behovet av fortsatt långsiktigt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Genom att främja fysisk aktivitet, socialt deltagande och andra förebyggande insatser kan förutsättningar skapas för att alla invånare, oavsett ålder, ska kunna leva ett aktivt och meningsfullt liv.

Inriktning och förändring

För att möta de utmaningar som identifierats i Västmanland krävs ett samlat, långsiktigt och strategiskt folkhälsoarbete där Region Västmanland tar en tydlig roll som möjliggörare och strategisk partner. En stärkt folkhälsa bidrar till den regionala utvecklingen. Regionens hälsofrämjande och förebyggande arbete är tätt sammanlänkat med arbetet för ökad utbildning, kompetensförsörjning och sysselsättning. Hälsoskillnaderna i länet är påverkbara, men för att nå verklig effekt behöver insatserna bygga på eget ansvar men också samverkan, gemensamma prioriteringar och ett gemensamt ansvarstagande tillsammans med hälso- och sjukvården, kommuner, civilsamhälle, näringsliv och andra aktörer.

Västmanland är ett län med tio demografiskt och geografiskt olika kommuner med olika förutsättningar vilket behöver beaktas. Regionen bidrar med resurser, verktyg och stöd i riktning för att stärka kapaciteten samtidigt som de olika aktörerna behåller sitt ansvar. Det handlar om att överbrygga klyftan mellan strategisk inriktning och operativ verklighet och att tillsammans forma insatser. En nära koppling till akademi och forskning är central för att säkerställa ett kunskapsdrivet folkhälsoarbete. Befolkningsundersökningarna ger viktig information om skillnader i hälsa och livsvillkor över tid och mellan grupper, men måste kompletteras med lokal

förankring och förståelse för sammanhang, vilket möjliggör riktade och relevanta insatser. Med stöd av analyser och hälsoekonomiska bedömningar skapas förutsättningar för att insatser sätts in där de ger störst effekt.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Invånarnas hälsoläge är gott	Andel vuxna invånare med självupplevd god hälsa	↑	-	70%	69	/2 år
	Andel ungdomar med fullgod psykisk hälsa i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet	↑	-	-	-	/3 år
	Levnadsvanor i befolkningen[6], index (max 100)	↑	-	46	-	/2 år

Uppdrag

3. Under 2027 ska regionala utvecklingsnämnden utveckla Verksamhet Folkhälsas roll som partner och resurs för att stärka utvecklings- och förbättringsarbetet inom regionens egna verksamheter och i samverkan med kommuner och andra aktörer.

[6] Index som väger samman fem mått gällande fetma, alkoholvanor, stillasittande, fysisk aktivitet samt intag av frukt och grönt. Indexet presenteras i Kolada och räknas fram baserat på uppgifter från nationella och regionala folkhälsoundersökningar.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiksystemet

Regionens uppdrag är att identifiera och möta invånarnas behov av kollektivtrafik inom de ekonomiska ramar som region och kommuner beslutar om samt att utföra kollektivtrafiken med hög kundnöjdhet.

Den allmänna kollektivtrafiken innefattar regionala tåg- och busslinjer, inomkommunal trafik och stadstrafik, anropsstyrd trafik samt kompletteringstrafik. För vissa kommuner utförs även skolskjuts.

Serviceresor omfattar sjukresor samt färdtjänst, omsorgsresor och skolbil. Inom serviceresor sker planering och samordning av resor samt upphandling och uppföljning av trafikavtal. Kommuner som är anslutna till trafikavtalet är sedan flera år tillbaka Västerås och Sala. Under 2026 har följande kommuner tillkommit; Hallstahammar, Norberg, och Surahammar. Fagersta tillkommer i januari 2027. För Norberg, Sala, Surahammar och Västerås ingår även att besluta om tillstånd för färdtjänst. Det länsgemensamma regelverket för färdtjänst har hittills antagits av fyra av länets kommuner.

Finansiering av regional kollektivtrafik och sjukresor sker med skatteintäkter och avgifter. Trafikkostnader avseende den inomkommunala kollektivtrafiken och skolskjutsen finansieras av kommunerna. Regionen står för kostnader avseende administration med mera, utifrån den skatteväxling som skedde mellan kommunerna och dåvarande Landstinget år 2012. Serviceresor, det vill säga färdtjänst, skolbils- och omsorgsresor som utförs på uppdrag av kommunerna, finansieras via eventuella egenavgifter samt anslag från kommunerna.

Ett av regionens uppdrag är att svara för strategiskt arbete inom området kollektivtrafik. Trafikförsörjningsprogrammet beskriver mål och behov för länets invånare och utgör grunden för länets utveckling av kollektivtrafik.

Övergripande målbild

Målet med den allmänna kollektivtrafiken är att tillgodose invånarnas behov av resor inom och utanför regionen och bidra till att underlätta arbets- och skolpendling, fritidsresor och resor till olika samhällsfunktioner. Trafiksystemet ska vara effektivt, robust och dra nytta av digital och teknisk utveckling. Som resenär ska man kunna lita på att tåg och bussar kommer fram i tid på ett säkert sätt. Att resa med kollektivtrafiken ska vara enkelt, tryggt och lättillgängligt. Trafiksystemet ska vara samordnat så att det är lätt att resa, ett exempel är att arbeta för att underlätta kombinerat resande. Kollektivtrafiken bidrar på detta sätt till tillväxt, arbetsmarknadsförstoring samt möjlighet till näringslivets kompetensförsörjning. Den allmänna kollektivtrafiken är och ska vara fossilfri. Målet är att också minska klimatpåverkan från serviceresorna, bland annat genom fler elfordon. Samtidigt ska kollektivtrafiken och serviceresorna fungera även vid kris och krig, och redundans- och beredskapsperspektivet är viktigt i sammanhanget. Förutom en robust och tillförlitlig kollektivtrafik bidrar en bra marknadsföring och kommunikation samt att det är enkelt att köpa biljetter, till ett ökat resande. Detta sker bland annat genom fler digitala hållplatsskärmar och att alla produkter ska kunna köpas i appen. För att nå den marknadsandel som anges i trafikförsörjningsprogrammet krävs att genomförda och planerade satsningar ger avsedd effekt. Detta gäller såväl trafikutbud som investeringar i infrastruktur. Målet är att marknadsandelen successivt ska öka under planperioden.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Det reviderade trafikförsörjningsprogrammet anger inriktningen för kollektivtrafikens utveckling under kommande år. Under planperioden behöver särskilt fokus läggas på att omsätta programmets mål och strategier i konkreta åtgärder och säkerställa att utvecklingen sker i samverkan med länets kommuner och andra berörda aktörer.

Framtidens kollektivtrafik behöver i hög grad utgå från invånarnas varierande resebehov. I områden där traditionell linjetrafik inte är den mest effektiva lösningen behöver olika former av flexibel och anropsstyrd trafik utvecklas. Olika trafikslag ska komplettera varandra och bidra till ett sammanhängande och attraktivt trafiksystem.

Kollektivtrafikens utveckling är beroende av ett nära samarbete mellan regionen och länets kommuner. Prioriteringar kring samhällsplanering, bostadsutveckling, framkomlighetsåtgärder och finansiering behöver i ökad utsträckning samordnas för att säkerställa ett effektivt nyttjande av tillgängliga resurser.

Statliga satsningar och ekonomiska styrmedel kan påverka resandeutvecklingen, men samtidigt skapa osäkerhet kring de långsiktiga förutsättningarna för kollektivtrafikens finansiering och utveckling.

Inom tågtrafiken har utförda turer och punktlighet ökat betydligt. Målet är att fortsätta att successivt öka antal utförda turer samt punktlighet för tågtrafiken under planperioden och att på sikt uppnå det nationella målet på 95 procent för punktlighet. Både år 2024 och 2025 hade Västmanland högst andel nöjda resenärer i hela landet. Det är mycket glädjande men det är också en utmaning att hålla fast vid den höga graden av nöjdhet. Punktlighet och regularitet inom både tåg- och busstrafik leder till ökat förtroende för kollektivtrafiken, vilket är en förutsättning för ökat resande och nya resenärer. Att också förenkla resandet med exempelvis enkla biljettlösningar som utgår från resenärernas behov och tydlig trafikinformation är ett arbete som måste fortgå. Ett nytt biljettsystem implementeras under år 2027.

En stor utmaning är det ekonomiska läget. Trafik- och transportkostnaderna ökar utan motsvarande ökning av högre regionbidrag och ökade biljettintäkter. Nödavtal och omfattande underhållsåtgärder för att livstidssäkra och eventuellt också livstidsförlänga tågen kommer att om några år öka kostnaderna ytterligare. Det kommande behovet av en ny bussdepå i Västerås kommer att få stora ekonomiska konsekvenser. Depåfrågan är också starkt kopplad till möjligheten att elektrifiera bussflottan för stadstrafiken i Västerås.

Kollektivtrafiken utgör samtidigt en viktig del av samhällets motståndskraft och förmåga att upprätthålla grundläggande transporter vid störningar, kriser och höjd beredskap. Beredskapsperspektivet behöver därför integreras i planering och utveckling av trafik, depåer, fordon och energiförsörjning.

Tillsammans med de ambitionshöjningar i utökad tågtrafik som gemensamt med grannlänen är beslutade för de kommande åren, krävs en långsiktig finansiering där andelen som täcks av skatteintäkter inte kan öka.

Utmaningar finns även med att få en restid som är konkurrenskraftig. Västmanland har brister i infrastrukturen som påverkar både tåg- och busstrafiken. Vissa delar av detta kan man arbeta för att lösa inom ramen för Länstransportplanen medan annat kräver insatser på kommunal och nationell nivå.

Inriktning och förändring

En god infrastruktur och en smart, effektiv och attraktiv kollektivtrafik är framgångsfaktorer för kollektivtrafiken i Västmanland. Bussar och tåg ska vara punktliga, biljetter lättillgängliga oavsett betalsätt, och resandet ska vara tryggt och säkert. Tågtrafiken erbjuder en större kapacitet än busstrafiken. De satsningar som genomförs i tågtrafiken möjliggör ett större resande i befintlig trafik, men ställer också stora krav på att tågtrafiken är robust och tillförlitlig. Det är viktigt att öka förtroende för tågtrafiken efter lång tid med brister i punktlighet och regularitet. Det är

också viktigt att arbeta med robustheten i tågtrafiken, både vad gäller infrastrukturen och underhållet av tågfordonen på kort och lång sikt. Exempelvis säkerställa att Transitio har underhållsplaner för fordonen som ligger i takt med behoven.

Den som väljer att åka kollektivt ska veta att man kommer fram på utsatt tid. För att underlätta detta krävs bland annat smartare trafiklösningar samt bättre underhåll på vägar och järnvägar, där kommunerna och Trafikverket är möjliggörare i stor utsträckning. Förbättring inom bland annat järnväg och snabbare framkomlighet i busstrafiken behöver prioriteras för att få en mer attraktiv kollektivtrafik. Tillsammans med kommunerna sker samarbete för att få ihop den inomkommunala trafiken med den regionala trafiken med syfte att få ett samordnat kollektivtrafiksystem.

Västmanlands höga nöjdhet bland resenärer tillsammans med att resandet ökar ger en stark grund att bygga på. Många västmanlänningar åker redan idag kollektivt någon gång ibland. Västmanland är ett län med olika förutsättningar och alla trafikslag bidrar till ett sammanhållet system. Potentialen för fler kollektivtrafikresor finns, inte minst bland dem som är så kallade växlare, som ibland åker buss och tåg, ibland cykel och ibland bil, Genom att göra kollektivtrafiken till ett attraktivt alternativ för fler av vardagens resor kan fler västmanlänningar välja att resa kollektivt när det passar deras behov.

Kompetensförsörjningsfrågan är aktuell då företag såväl som organisationer och offentlig sektor har svårt att hitta rätt arbetskraft. Kollektivtrafiken bidrar till bättre kompetensförsörjning. Samtidigt är kompetensförsörjningen inom både tåg- och busstrafiken kritisk. Ett aktivt arbete med kompetensförsörjningsfrågan är nödvändig i de delägda bolagen såväl som inom upphandlad trafik.

Anropsstyrd trafik finns för dem som bor långt ifrån en hållplats. Kollektivtrafiken är en central del att utveckla för att länet ska bli attraktivt. Cykel, bil och kollektivtrafik ska vara lätt att kombinera på det sätt som passar resenären. Målet är att fler ska kunna jobba, bo och leva var de vill. Kollektivtrafiken ska vara en självklar och aktiv del i samhällsplaneringen.

I de stråk där det finns stort resandeunderlag behöver den kapacitetsstarka kollektivtrafiken utvecklas. Det måste göras i nära samarbete med kommunerna, främst Västerås stad. De gemensamt antagna planeringsprinciperna ger förutsättningar för bättre transparens och utveckling av stråk.

Västmanlands geografiska läge ger oss många viktiga målpunkter också utanför länets gränser. Redan idag finns gränsöverskridande trafik till alla grannlän. Det länsöverskridande samarbetet kan utvecklas ytterligare. Detta är särskilt tydligt i de norra och västra länsdelarna.

Serviceresorna måste hålla en hög kvalitet. Målgruppen är känslig och varje misstag får konsekvenser. Målsättningen är att behålla en hög nivå och utveckla ytterligare. Teknisk utveckling som främjar måluppfyllelse ska bejakas samtidigt som kostnadseffektiviteten måste beaktas och regelverk anpassas/efterlevas för att stävja eventuellt bedrägeri. Region Västmanland ska också vara tydliga med kraven på goda kunskaper i det svenska språket hos upphandlad personal. Det är viktigt för att säkerställa god kommunikation, hög kvalitet och trygghet i de tjänster som utförs på regionens uppdrag.

Samtidigt finns ett fortsatt behov av att tillgängliggöra den allmänna kollektivtrafiken för att bidra till att insteget i exempelvis färdtjänst sker senare i livet. Mer tillgänglig kollektivtrafik bidrar också till ytterligare resealternativ till de personer som redan reser med någon typ av serviceresa. Ett länsgemensamt regelverk finns framtaget och regionen ser gärna att fler kommuner överlåter utförandet av färdtjänstresor till regionen.

Otryggheten är för stor inom kollektivtrafiken. Alltför många uppger att de inte är helt trygga att resa med kollektivtrafiken. Insatser måste göras brett. Resenärer ska känna sig trygga och ingen ska behöva välja bort kollektivtrafiken till följd av otrygghet, likaså ska de som arbetar i kollektivtrafiken kunna utföra sitt arbete i en trygg och säker miljö. Arbete pågår för att öka den upplevda tryggheten. Beredskapsperspektivet måste beaktas ytterligare och när det kommer till val av exempelvis bränsleslag måste redundansen och beredskapsperspektivet vägas in.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Invånarna är nöjda och trygga	Andel invånare som är nöjda med allmän kollektivtrafik	↑	65 % K: 65 % M: 66 %	62 % K: 64 % M: 59 %	59 % K: 61 % M: 57%	År
	Andel resenärer som är nöjda med serviceresor	↑	89 % K: 90 % M: 85 %	88 % K: 88 % M: 88 %	89 % K: 91 % M: 84 %	År
	Andel trygga resenärer, allmän kollektivtrafik	↑	80 % K: 80% M: 81%	75 % K: 76 % M: 74 %	75 % K: 75 % M: 76 %	År
	Andel trygga resenärer, serviceresor	↑	80 % K: 79% M: 81%	80 % K: 77 % M: 81 %	80 % K: 79 % M: 81 %	År
	Antal resor, allmän kollektivtrafik i miljoner	↑	14,8	15,4	14,7	År
Tjänsterna håller god kvalitet	Andel utförda turer tågtrafik*	↑	93 %	90 %	86 %	År
	Punktlighet tågtrafik**	↑	86 %	80 %	80 %	År
	Punktlighet busstrafik***	↑	87 %	87 %	-	År

* Helt inställda turer inklusive planerat inställda turer
** Max 5.59 minuters försening vid ankomsttid
*** Max 3 minuter efter planerad ankomsttid, alla hållplatser

Uppdrag

4. Under 2027 ska kollektivtrafiknämnden fokusera på att öka andelen västmanlänningar som någon gång under månaden och året åker kollektivt.

Regional utveckling och tillväxt

Regionala utvecklingssystemet

Utöver gällande regionplan och förvaltningsplan finns olika regionala och nationella strategier och ramverk som styr arbetet inom området regional tillväxt och utveckling. Exempel på sådana är den regionala utvecklingsstrategin, nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2022–2030, kultursamverkansmodellen och de uppdrag som ges av Folkbildningsrådet.

Viktiga lagar och förordningar som påverkar arbetet inom området är lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, förordningen om ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar (DS 2017:61) och museilagen (2017:563).

Övergripande målbild

Västmanlands län ska vara ett län med en stark utveckling som präglas av ekonomisk tillväxt, sammanhållning, trygghet och långsiktig hänsyn till klimat och miljö. De lokala förutsättningarna för näringslivets utveckling ska vara starka och tillgången till rätt kompetens god. Länets infrastruktur och förbindelser inom och utanför länet ska vara väl utbyggda. Näringslivsklimatet ska vara gott, den lokala arbetsmarknaden ska bli större och hela länet ska ha tillgång till bredband. Kulturen och folkbildningen ska fortsätta utvecklas tillsammans med länets kommuner för att främja invånarnas möjlighet till kulturupplevelser och skapa vägar till jobb eller vidare studier. Västmanland ska vara ett attraktivt län att bo och verka i samt att besöka med ett rikt kultur- och fritidsliv.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Region Västmanland leder det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län i bred samverkan med aktörer i länet. Samverkan ger förutsättningar för alla aktörer att bidra utifrån sina roller och styrkor, och är ett sätt att samla gemensamma resurser. Det är viktigt även i ekonomiskt tuffa tider att alla bidrar för att bibehålla utvecklingskraften både regionalt och lokalt.

Tillväxten i Västmanlands län är lägre än i riket i genomsnitt och vi befinner oss i en tid med en på många sätt utmanande ekonomisk utveckling och ett försämrat internationellt klimat där förutsättningarna för samarbete och handel ifrågasätts. Näringslivsklimatet behöver stärkas på ett sätt som främjar befintligt näringsliv och framtida etableringar. Näringslivet behöver breddas både gällande branscher och att fler blir företagare. I länet finns relativt goda förutsättningar för innovation i näringslivet. Däremot behövs bättre utväxling, det vill säga att fler innovationer kommer ut på marknaden, både nationellt och internationellt. Arbetslösheten ligger på en högre nivå i Västmanlands län än riket. Det har stora konsekvenser för den enskilde men även för samhällsekonomin på olika nivåer.

Mer än var tionde arbetande länsbo pendlar till ett annat län och nästan var tionde person som arbetar i länet bor i ett annat län. Mellan länets kommuner är pendlingen ännu större. När nodstäder och kringliggande områden binds samman får fler invånare tillgång till en större lokal och regional arbets-, bostads- och utbildningsmarknad. För att möjliggöra detta måste infrastrukturen förbättras och pendlingsmöjligheterna utvecklas utifrån de olika förutsättningar som råder i länet. Mälarbanan är en pulsåder i Stockholm-Mälardalen och en utveckling av denna är helt avgörande för att den potential till tillväxt som finns i regionen ska kunna realiseras fullt ut. Den är också mycket viktig ur ett totalförsvarsperspektiv. Digital tillgänglighet är också viktig och idag är tillgången till bredband i delar av länet inte tillräcklig.

Det finns goda förutsättningar att ta del av kultur i hela länet. Det finns en etablerad samverkan mellan regionen och kommunerna inom flera olika kulturområden som till exempel biblioteks-samverkan, regional kulturskolesamverkan samt resurscentrum för konst och film. Västmanlands länsmuseum är ett uppskattat museum som på många olika sätt arbetar med att synliggöra och lyfta det västmanländska kulturarvet. Utställningarna omfattar allt från Västmanlands tidiga historia till mer nutida utveckling inom tillverkningsindustrin.
Kulturverksamheterna fortsätter också verka för extern finansiering av olika kulturprojekt. Kommunalförbunden Västmanlands Teater och Västmanlandsmusiken är viktiga och som delägare har regionen anledning att säkerställa goda strukturer inför framtiden. Verksamheterna bör utformas utifrån efterfrågan och i högre grad bära sina egna kostnader.

De senaste åren har nya frågor blivit mer centrala och utvecklingen i omvärlden ställer nya krav på Västmanland. Frågor som tidigare delvis funnits i bakgrunden har blivit mer aktuella. Det handlar om att stärka länets beredskap, säkra kraftförsörjningen, tillgången till livsmedel, och öka förmågan till självförsörjning. Samtidigt behöver tryggheten för både invånare och företag öka i hela länet. Västmanland behöver vara rustat, för tillväxt, men också för kris, omställning och nya förutsättningar.

Inriktning och förändring

Förutsättningarna för en hållbar regional utveckling varierar mellan olika delar av länet. Utmaningarna, men även möjligheterna är många och delvis olika. En god samverkan mellan olika aktörer är en förutsättning för att lyckas i det regionala utvecklingsarbetet. Samverkan sker både inom länet och med kringliggande län. Utgångspunkten för satsningar är länets regionala utvecklingsstrategi. Utmanande omvärldsfaktorer gör att arbetet i större utsträckning behöver ta sin utgångspunkt i en utveckling med större osäkerheter och snabba kast. Det är viktigt att vi knyter vårt arbete närmare EU för att länet ska får en större utväxling av de resurser som EU har kring bland annat näringslivets konkurrenskraft, beredskapsfrågor och kompetensförsörjning.

Regionen har ett starkt engagemang för snabbare tågförbindelse mellan Oslo och Stockholm där både helheten och de regionala nyttorna skulle ge positiv effekt för Västmanland. Genom att också rusta upp Bergslagspendeln tillsammans med satsningarna på Mälarbanan går det att skapa ett effektivt pendlar- (och gods) system genom att knyta ihop två av Sveriges mest expansiva industriområden i Ludvika och Västerås. Det sker även ett fördjupat samarbete med regionerna i kringliggande län för att öka de statliga investeringarna i infrastrukturen kring länets prioriteringar. Dessa är förbättringar av Mälarbanan, Hjulstabron, Bergslagspendeln och Nobelbanan. På Finnslätten finns ett rikt näringsliv och utvecklingen går snabbt. Arbetet med hållbara mobilitetslösningar till och från Finnslätten i Västerås måste utvecklas. Kapacitetsstark kollektivtrafik, flexibla, adaptiva trafiklösningar och en tågstation måste alla finnas med i planeringen.

För att kunna uppnå de regionala bredbandsmålen är en utvecklad samverkan med länets kommuner, med nationell nivå, marknadens aktörer och andra intressenter på bredbandsmarknaden av yttersta vikt. Samtidigt behöver arbetet med mobila nät utvecklas.

Frågor kring länets kraftförsörjning är viktiga och komplexa. Regionala utvecklingsnämnden ska fortsätta utveckla arbetet för att skapa samverkan kring kraftförsörjning via ”Effektforum”. Det behöver vara ett brett fokus, till exempel kring kapacitetsfrågor och utbyggnaden av befintligt kraftnät på lokal, regional och stamnätsnivå.

Västmanlands län behöver utveckla både primärproduktion och förädling av livsmedel och värna den jordbruksmark som produktionen bygger på. Det har en stor vikt både för näringslivet i branschen, landsbygdens utveckling och ur ett beredskapsperspektiv. Att offentliga aktörer i så stor utsträckning som möjligt handlar råvaror lokalt stärker livsmedelsproduktionen i länet.

Inom EU görs stora satsningar för näringslivets konkurrenskraft och gröna omställning, som länets näringsliv både behöver anpassa sig till och dra nytta av. Region Västmanland ska arbeta för ett bättre näringslivsklimat, entreprenörskap i länet och fortsatt utvecklat gemensamt etableringsarbete mellan länets kommuner. De stora företagen är mycket viktiga för länets sysselsättning och tillväxt. Det är dock viktig att stärka förutsättningarna för små- och medelstora företag för att realisera den snabba tillväxt som finns hos dessa. Genom att arbeta för att stärka

kommunernas planeringsarbete och förutsättningar i övrigt kan länets kommuner attrahera fler etableringar. En stark innovationskraft finns inom de områden som fokuserar på arbetet med smart specialisering tillsammans med övriga län i Östra Mellansverige, det vill säga smart industri, morgondagens energilösningar, hållbar livsmedelsförsörjning och life science/välfärdsteknik. Västmanland har sina främsta styrkor i de två första områdena men även andra branscher är viktiga. En växande försvarsindustri innebär också nya möjligheter för länets näringsliv. En levande besöksnäring bidrar till fler och växande företag, regional utveckling, stärkt attraktionskraft och viktiga arbetstillfällen. Regionen strävar efter att öka turismen till och inom Västmanland.

För att stödja arbetsmarknaden med rätt kompetens behövs en bredd av insatser. Till exempel kan förbättrad integration och ett arbete för ökad jämställdhet ge en bättre utveckling. Det finns även potential att utveckla kompetensförsörjningen i länet genom att andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan ökar och att elever i högre grad fullföljer sin gymnasieutbildning. Vidare behöver utbudet av utbildningar på olika nivåer i länet breddas och matcha de behov som finns på arbetsmarknaden, samtidigt som söktrycket till dessa utbildningar behöver öka. Studie- och yrkesvägledningen behöver utvecklas, liksom även samverkan mellan skola och näringsliv. Individen har ett ansvar för att göra sig anställningsbar, en del är att personer behöver öka sina möjligheter till arbete genom stärkta kunskaper i svenska. Det är också viktigt att arbeta för en breddad arbetsmarknad där personer som idag står långt från arbete kan komma i sysselsättning. Ett annat sätt att öka arbetsutbudet är att fler personer stannar kvar på arbetsmarknaden längre upp i åldrarna. Regionen ska bidra till att stärka det livslånga lärandet och skapa bättre förutsättningar för människor att utveckla sin kompetens och genomföra karriärbyten under hela arbetslivet.

Region Västmanland ska också göra bedömningar av kompetensbehovet inom privat och offentlig sektor på både kort och lång sikt vilket kräver en utvecklad samverkan med näringslivet och andra aktörer. Tärna Folkhögskola ska användas för att utbilda mot arbetsmarknadens behov och erbjuda kurser för grundläggande utbildning som stärker individens möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden eller delta i vidare studier.

Det konstnärliga skapandet bidrar till ett dynamiskt kulturliv. Kultur och folkbildning ska utvecklas tillsammans med länets kommuner och civilsamhälle. Kulturen bidrar till att synliggöra, tillvarata och skydda Västmanlands kulturarv vilket skapar sammanhang för lärande, delaktighet och gemenskap. Kulturlivet är också en del av folkhälsoarbetet i länet.

En ny kulturplan har beslutats i regionfullmäktige och gäller för 2027–2029. De prioriterade områdena i planen kommer att skapa basen för arbetet inom kulturområdet. Regionen verkar för att kulturaktiviteter når en stor och bred publik och är tillgängliga. Arbete ska ske för att identifiera och öka extern finansiering av kulturen i Västmanland samt tydliggöra kopplingen mellan kultur och hälsa. Genom samverkan, utvecklingsinsatser och breddad finansiering stärks kulturlivets långsiktiga hållbarhet och länets attraktivitet.

Den regionala idrottsplanen är också ett instrument för att öka folkhälsan och bidra till ett attraktivare län. Den ger förutsättningar för länets invånare att delta i idrott och barn och unga kan hitta former för aktivitet och rörelse. Arbetet för ett rikt och tillgängligt idrotts- och föreningsliv utgår från den regionala idrottsplanen. Idrotten bidrar till länets attraktivitet, sociala sammanhållning, delaktighet och folkhälsa genom ökad rörelse och gemenskap.

Stora delar av det regionala utvecklingsarbetet finansieras av externa medel och det är viktigt att Region Västmanland aktivt arbetar för att öka andelen externa medel, till exempel från EU. Samtidigt bör det finnas en medvetenhet om att detta i många fall förutsätter en medfinansiering och att det administrativa arbetet kan vara omfattande.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Redovisas
Länet utvecklas positivt (invånarperspektiv)	Måluppfyllelse i RUS:en: Andel indikatorer med positiv utveckling*	↑	54 %	År

*Reviderade indikatorer i RUS 2025 innebär att jämförelsedata saknas

Uppdrag

5. Under 2027 ska regionala utvecklingsnämnden stärka utvecklingsarbetet inom den regionala utvecklingsstrategins områden tillsammans med länets kommuner och andra aktörer.

Regiongemensamt Fastigheter och service

Övergripande målbild

Regionens strategiska lokalförsörjning ska säkerställa ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, både i egenägda lokaler och via inhyrning, för regionens verksamheter. Målet är att utveckla och förvalta regionens fastighetsinnehav och säkerställa fastigheters värde över tid. Nya lokaler ska utformas flexibelt för att möjliggöra pågående och framtida utveckling och omställning, särskilt inom hälso- och sjukvården. Via en gemensam kostnämnd levereras kvalitativ och näringsriktig patientmat samt livsmedel till Region Västmanland och Region Uppsala. Samtidigt ska samarbetet med regionala matproducenter och förädlare stärkas.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården enligt målbilden till 2029 med en utveckling mot nära vård och en primärvård som navet i hälso- och sjukvården leder till förändrade behov av lokaler och servicerelaterade tjänster. Utvecklingen av digital teknik och kommunikation påverkar också den framtida vårdens organisering, lokalbehov och arbetssätt.

Behovet av flexibla och ändamålsenliga lokaler är stort och ett omfattande arbete med planering och uppförande av nya vårdbyggnader pågår.

För att säkerställa förutsättningar för att bedriva en modern och effektiv specialistvård utifrån befolkningens behov uppförs ett nytt akutsjukhus i Västerås, NAV. Det nya akutsjukhuset ska möjliggöra och bidra till förändrade arbetssätt för hälso- och sjukvården genom lokalmässiga förutsättningar och införande av ny teknologi. Lokalerna vid Västmanlands sjukhus moderniseras utifrån beslutad målbild för hälso- och sjukvården. Verksamheten i Sala har flyttat in i ny sjukvårdsbyggnad.

Västerås sjukhusområde är under strukturell förändring och byggnationen av det nya akutsjukhuset, med tillhörande förberedande arbeten pågår. Det innebär att tillgängligheten till sjukhuset och parkeringssituationen kan komma att påverkas under byggtiden. Arbete pågår med behovsstyrning av personal- och besöksparkeringar, förtätning av befintliga parkeringsplatser och tillskapande av nya parkeringsplatser.

Region Västmanland levererar måltider och livsmedel till Region Uppsala via samverkan i en gemensam Kostnämnd. Utredning om förutsättningarna att bygga eget produktionskök i Region Uppsala pågår vilket får konsekvenser för Region Västmanland avseende anpassning av verksamhet till mindre volymer.

En orolig omvärld och behov av att minska negativa miljöeffekter ökar behovet av att öka andelen livsmedel som produceras och förädlas i närheten av där den ska konsumeras. Det gäller även Västmanland. Det har hittills varit svårt att via upphandlade avtal identifiera var de svenska leverantörerna finns geografiskt. Därför finns inget mått på antal regionala (Västmanland, Sörmland, Uppsala) leverantörer.

Inriktning och förändring

Vid planering av nya lokaler är det viktigt att säkerställa framtida flexibilitet och förmåga till anpassning av lokalerna, så att krav som förändras eller tillkommer kan hanteras.

Regionen ska arbeta för ett effektivt lokalutnyttjande, energieffektiva och robusta klimatanpassade lokaler med redundanta system som klarar olika händelser i kris och krig.

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ett ålderstiget bestånd och byggandet av det nya akutsjukhuset i Västerås. Det är viktigt att regionen har en helhetsbild över framtida strategisk fastighetsutveckling och de investeringar som krävs, både i befintligt fastighetsbestånd och behov av nya lokaler. De ekonomiska ramarna sätter begränsningar för regionens investeringar vilket ställer krav på tydliga prioriteringar i kommande investeringsplaner där det behövs ett fokus på kostnadskontroll och kostnadssänkningar. Strategin fram till att NAV har driftsatts blir att minimera investeringarna i det fastighetsbestånd som NAV ska ersätta. Region Västmanland ska arbeta för en effektiv energiförbrukning och vidta åtgärder för att minska regionens energikostnader.

Konstnärlig gestaltning vid ny- och ombyggnation ska vara ändamålsenlig och utgå från behovet, där regionens befintliga konstsamling och samarbeten med estetiska utbildningar samt sponsring prövas.

Det ska vara lätt att ta sig till våra sjukhus, oavsett om det sker via gång och cykel, kollektivtrafik eller med bil. Arbetet med att skapa tillgängliga parkeringslösningar är prioriterat.

Inköpsarbetet ska utvecklas genom att stärka dialogen med regionala matproducenter och förädlare i de tre samarbetande regionerna Västmanland, Sörmland och Uppsala. Syftet är bland annat att öka beredskapen, för kris och krig, minimera miljöpåverkan i närområdet och öka den lokala tillväxten. I samband med att nya livsmedelsavtal tecknas ska regionen aktivt arbeta för att öka återkommande inköp av livsmedel från regionala livsmedelsproducenter/förädlare. I avtalen ska djurskyddet som lägst motsvara svenska regler samt djurvälfärd beaktas.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Tjänsterna/lokalerna är energieffektiva	Energianvändning i verksamhetslokaler, summerad, kWh/kvm BRA	↓	174	171	181	År
Effektiva och ändamålsenliga tjänster av god kvalitet	Antal regionala producenter/förädlare som levererar till Region Västmanland	↑	Ny indikator	-	-	År

Uppdrag

6. Under 2027 ska regionstyrelsen säkerställa att regionens stödverksamheter bidrar till att minska regionens kostnadsutveckling.

Regiongemensamt Digitalisering

Övergripande målbild

Verksamhetsutveckling med hjälp av digital teknik ska öka Region Västmanlands möjligheter att arbeta effektivt, samt erbjuda väl fungerande digital servicenivå till invånarna.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Regionen vill erbjuda invånarna väl fungerande välfärd av god kvalitet och i det ingår lättanvända, effektiva och säkra e-tjänster som möjliggör invånarna direktåtkomst till skyddad information, samt att när de kan och vill, vara mer delaktiga och ta större ansvar att göra mer själva. Nya e-tjänster introduceras kontinuerligt inom hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken, med flera verksamheter.

Vårdens digitalisering framöver handlar väldigt mycket om att samla in, strukturera, dela och skapa ny kunskap ur data, vilket innebär att lagstiftning, styrning och implementering av IT-lösningar behöver vara utformade så att de inte försvårar anpassning till ny teknik.

Den ökade graden av digitalisering i samhället tillsammans med det försämrande omvärldsläget medför en ökad risk för försök till dataintrång och cyberattacker. Regionen arbetar därför kontinuerligt med att säkerställa en hög tillgänglighet till dess digitala system och information, samt att de är skyddade mot otillbörlig åtkomst.

Kompetensförsörjning inom såväl förändringsledning som IT förväntas bli allt svårare att rekrytera och behålla framöver i takt med att efterfrågan på denna kompetens ökar samtidigt som andelen invånare i arbetsför ålder minskar. En utmaning och möjlighet är såväl den tekniska utvecklingen inom AI och att efterfrågan på digitaliseringstjänster ökar.

Inriktning och förändring

Digitaliseringens möjligheter till förändrade arbetssätt och förbättrad service behöver få ännu större genomslag i hela organisationen.

Efterfrågan på säker digital utveckling förväntas öka från såväl verksamheten som från invånare och externa parter såsom staten och EU. Den ökade efterfrågan på digital utveckling ställer stora krav på en väl fungerande planering och prioritering mellan olika initiativ, detta för att säkerställa resurser och framdrift inom beslutade initiativ, samt möjliggöra en förflyttning från test och pilot av lösning, till fullskalig realisering.

Genom att utveckla nya säkra digitala lösningar möjliggörs förbättrad service och tillgång till regionens tjänster på den plats där invånaren lever och verkar. På så vis ökar också möjligheterna till dialog och delaktighet för invånare och näringsliv. I arbetet med digitalisering ska regionen i hela länet fortsatt sträva efter ett digitalt innanförskap.

Regionens chefer och medarbetare ska vara väl förtrogna och trygga med digitaliseringens möjligheter att stödja och bidra till verksamheternas utveckling, med målet att åstadkomma effektivare arbetssätt, där mer kan göras med färre resurser.

Genom tillämpandet av ett informationsbaserat ledarskap underlättas välgrundade beslut, baserade på fakta och analys, snarare än antaganden eller intuition, vilket kommer vara en förutsättning för att regionen ska kunna möta de komplexa utmaningar och behov som finns inom dess verksamheter.

Nyttjade system och tjänster ska i möjligaste mån bygga på etablerade standarder och plattformar med öppna gränssnitt, för att underlätta samarbeten och effektiviseringar såväl inom regionens egna verksamheter, som tillsammans med regionala och nationella samarbetspartners.

Med en ökad grad av digitalisering ökar verksamheternas beroende av avbrottsfria digitala system och tjänster. I syfte att säkerställa regionens åtkomst till säkra digitala system och tjänster fortsätter regionen bedriva ett kontinuerligt arbete med att identifiera samt bygga bort brister och risker.

AI har potential att förbättra och effektivisera vården och andra delar av offentlig sektor – med bättre patientutfall, underlättad kompetensförsörjning och effektivt resursnyttjande. Fokus i regionens arbete ska i första hand ligga på implementering och breddinförande av relevanta digitala lösningar med AI. Arbetet kan med fördel ske i nära samverkan med MDU. Digitalisering ska ske med såväl kostnadskontroll, effekthemtagning samt utifrån verksamheternas behov.

Uppdrag

7. Under 2027 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder prioritera säker digital teknik och metoder som leder till minskad administration, frigör tid samt dämpar regionens totala kostnadsutvecklingstakt.

Regiongemensamt Hållbarhet

Övergripande målbild

Region Västmanland ska senast år 2030 ha resurseffektiva verksamheter och genomföra hållbara inköp. Regionen ska minska sin klimatpåverkan, anpassa verksamheterna till ett förändrat klimat samt bidra till biologisk mångfald och en giftfri miljö. Samtidigt ska verksamheterna vara jämlika, jämställda, tillgängliga och inkluderande.

Regionen ska fortsatt vara certifieringsbar enligt ISO 14001, vilket innebär att bedriva ett systematiskt miljöarbete med höga ambitioner och tydliga resultat. Alla regionens verksamheter ska bidra till att de gemensamma hållbarhetsmålen nås.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Region Västmanland har under många år arbetat för att regionens verksamhet ska bidra till en hållbar samhällsutveckling, det vill säga en utveckling som tillgodoser alla människors behov och rättigheter idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. År 2030 ska Region Västmanland bedriva sin verksamhet hållbart i enlighet med Agenda 2030, vilket konkretiseras i den övergripande målbilden.

Livsvillkoren och möjligheter skiljer sig åt mellan individer i befolkningen. Det påverkas av flera faktorer såsom ålder, kön, utbildningsnivå, språkkunskaper, funktionsnedsättning och livssituation. Samtidigt har varje individ ett eget ansvar att, utifrån sina förutsättningar, ta tillvara på möjligheter och bidra till sin egen och samhällets utveckling.

Ett mer osäkert omvärldsläge, klimatförändringar, ekonomiska utmaningar och demografiska förändringar ställer ökade krav på regionen och visar ytterligare på behovet av att öka takten i omställningsarbetet mot en mer hållbar samhällsutveckling. En hållbar och robust organisation arbetar smart och effektivt för att kunna erbjuda sina tjänster även i framtiden.

Hållbarhetsredovisningen 2025 visar att viktiga strukturer i hållbarhetsarbetet finns på plats men att genomförandet behöver stärkas. För att nå målsättningarna om en hållbar region 2030 behöver dock arbetet inkluderas i befintliga processer i alla förvaltningar.

Som kund och investerare ska Region Västmanland fortsätta ställa hållbarhetskrav i samband med inköp, investeringar och finansiella placeringar. Regionens inköp ska bedömas utifrån ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Inriktning och förändring

För att nå förflyttning mot Region Västmanlands hållbarhetsmål ska varje förvaltning och verksamhet integrera och synliggöra sitt hållbarhetsarbete, i ordinarie planering och uppföljning, vid framtagande av beslutsunderlag och i utvecklingsarbete, exempelvis inom krisberedskap och utvecklingen av AI. En utgångspunkt i hållbarhetsarbete är att det utgår från verksamheternas behov, medarbetarnas kunskap och de möjligheter som finns att genomföra förändringar i praktiken. Genom kostnadseffektiva och väl avvägda insatser ska hållbarhetsarbetet bidra till långsiktig nytta för såväl invånarna som regionens verksamheter och samhället i stort. Ett individuellt och gemensamt ansvar för att det som görs ger kommande generationer likvärdiga eller bättre förutsättningar än de som finns i dag. Arbetet med att upptäcka och stödja våldsutsatta patienter och medarbetare ska vidareutvecklas som en viktig del av regionens arbete för social hållbarhet och trygghet. Hänsyn ska tas till sköra patientgrupper, ett exempel på det är pågående arbete med särskild matmeny för barn.

Förvaltarskapstanken är central: regionen ska förvalta, inte förbruka, miljö, ekonomi och andra tillgångar. För att nå framgång i förändringsarbetet är det av vikt att nya rutiner först förankras

i dialog med verksamheterna och att hänsyn också tas till såväl produktion som ekonomi. Region Västmanland ska anpassa arbetssätt och optimera sortimentet av förbrukningsmaterial för att bidra till såväl ekonomisk som miljömässig hållbarhet.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redo-visas
Tjänsterna är av god kvalitet och bidrar till minskad negativ miljöpåverkan[7]	Regionens klimatutsläpp (ton koldioxidekvivalenter, CO_2e)	↓	76 326 ton CO_2e	78 697 ton CO_2e	76 500 ton CO_2e	År

Uppdrag

8. Under 2027 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder prioritera det hållbarhetsarbete, samt ökad cirkularitet, som leder till ett mer effektivt miljömässigt samt ekonomiskt resursutnyttjande.

[7] Indikatorer som också kopplas till miljöperspektivet i Kolada, och som används i RPB, är antibiotika (N00404) och energianvändning (U60495)

Regiongemensamt Säkerhet och trygghet

Övergripande målbild

Region Västmanland ska bidra till ett tryggt Västmanland. I en omvärld präglad av ökad osäkerhet, digitala hot, organiserad brottslighet, klimatrelaterade händelser och ett försämrat säkerhetsläge ska Region Västmanland stärka arbetet med trygghet, säkerhet och beredskap. Säkerhetsarbetet och det trygghetsskapande arbetet i Region Västmanland ska leda till en mer trygg, stabil och säker miljö för patienter, besökare, resenärer, medarbetare och invånare.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Det försämrade säkerhetspolitiska läget och en ökad osäkerhet i omvärlden ställer högre krav på samhällets förmåga att hantera kriser, störningar, bristsituationer och ytterst krig.

En stor del av den verksamhet som bedrivs inom regionen är samhällsviktig och Region Västmanland har en god beredskap för att förebygga och hantera påfrestande förhållanden i fredstid, men behöver öka sin förmåga att anpassa verksamheterna att hantera kriser och störningar. Krisberedskapen baseras på en väl fungerande, välövad och förberedd ordinarie verksamhet som utgår från varje medarbetares säkerhetsmedvetenhet och en god säkerhetskultur.

De senaste årens samhällsutveckling ställer krav gällande medarbetarnas arbetssituation, utsatthet och rädsla för otillåten påverkan samtidigt som risk- och högriskpatienter i större omfattning befinner sig inom vård och omsorg. Ekobrottsmyndigheten och IVO varnar för att den organiserade brottsligheten försöker slå sig in på sjukvårdsmarknaden. Att säkerställa god arbetsmiljö, trygga arbetsplatser och insatser mot välfärdsbrottslighet har stor betydelse för alla medarbetare och västmanlänningar för att verksamheterna fortsatt ska kunna bedrivas med kontinuitet och bibehållen effekt.

Under 2026 har cybersäkerhetslagen trätt i kraft och ytterligare krav på motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare väntas under 2027. För regionen innebär det ett behov av att stärka informationssäkerheten för att säkerställa att vård, samhällsviktig verksamhet och digitala tjänster fungerar även vid störningar eller kriser samt att invånarnas uppgifter hanteras säkert.

Inriktning och förändring

Regionen ska bidra till att öka tryggheten i länet genom trygghetsskapande åtgärder och förebyggande arbete som bidrar till ett sammanhållet och långsiktigt arbete med riskhantering, krishantering, kontinuitetshantering, beredskap, informationssäkerhet, brandsäkerhet samt säkerhet- och trygghet. Insatser ska ske för att öka medarbetarnas trygghet på arbetsplatsen. Anställdas, patienters, resenärers och anhörigas trygghet i och i anslutning till regionens verksamheter ska värnas och behovet av en trygg miljö ska vägas in i beslut om verksamheters placering och utformning.

Regionen ska ta fram en sammanhållen inriktning för försörjningsberedskapen där även kommunernas behov kan tillgodoses. Verksamheterna inom regionen ska ta totalförsvarets behov i beaktande när verksamheten bedrivs och utvecklas. Regionen genomför det som beräknas öka förmågan på ett resurseffektivt sätt med särskilt fokus på krishanteringsförmåga, kontinuitet i samhällsviktiga verksamheter och ett stärkt informationssäkerhetsarbete.

Region Västmanland ska planera sin beredskap tillsammans med andra och samarbetar med näringslivet och offentliga aktörer samt civilsamhället.

Region Västmanland ska kontinuerligt arbeta för att uppnå målsättningen för Region Västmanlands beredskapsarbete. Region Västmanland ska aktivt arbete för att nå NATO:s krav på

robusthet och förmåga inklusive förmåga att upprätthålla verksamhet, hantera kriser och skydda information.

Välfärdsbrottslighet är en stöld mot skattebetalarna. Det är ytterst angeläget att välfärdsbrottslighet snabbt identifieras så att vi kan säkerställa att våra skattemedel inte finansierar organiserad brottslighet. Åtgärder för att stävja välfärdsbrottslighet behöver fortsätta att identifieras och implementeras. Region Västmanland ska ha en kompromisslös hållning mot välfärdsbrott och agera vid varje misstanke om oegentligheter. I arbetet ska Region Västmanland söka samarbete tillsammans med andra regioner, kommuner samt relevanta aktörer.

Regionen ska stärka säkerhetskulturen och medarbetarnas förmåga att hantera information på ett säkert sätt. Informationssäkerhetsarbetet ska stödja verksamheternas utveckling och göra det möjligt att införa nya digitala lösningar som uppfyller krav på säkerhet, integritet och användbarhet. Arbetet ska också stärka regionens förmåga att förebygga, upptäcka och hantera cyberhot samt upptäcka och hantera cyberhot samt säkra leverantörskedjor och digitala beroenden. Därigenom kan invånarna känna förtroende för att regionens tjänster är tillgängliga, robusta och säkra över tid.

Uppdrag

9. Regionstyrelsen och övriga nämnder ska under 2027 stärka regionens informationssäkerhetsarbete och organisationens samlade förmåga att förebygga, motstå och hantera samhällsstörningar och särskilda händelser i fredstid, vid höjd beredskap och i krig.

Regiongemensamt – Forskning, innovation, utbildning

Övergripande målbild

Region Västmanland ska etablera sig som en framgångsrik kunskapsregion genom högkvalitativ forskning och utbildning. Insatserna ska fokusera på att adressera centrala samhällsutmaningar och utveckla/upprätthålla en hälso- och sjukvård i framkant genom nära samverkan internt samt med relevanta aktörer och innovativa entreprenörer. Genom en attraktiv forskningsmiljö stärks regionens verksamheter.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Kommuner och regioner bidrar i allt högre grad, tillsammans med näringslivet, till möjligheterna att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt, fortsatt välfärd och utveckling baserad på ny kunskap.

En stark och tydlig forsknings-, innovations- och utbildningsstruktur med hög kvalitet är ett viktigt konkurrensmedel som stärker Region Västmanland. För att klara av utvecklingen mot framtidens hälso- och sjukvård, exempelvis med precisionsmedicin och omställning till nära vård – behövs ett ökat internt samarbete där kliniker aktivt deltar i utvecklingsarbetet och involverar medarbetare i högre utsträckning samt ökad samverkan med näringsliv, akademi och kommuner.

Andra utmaningar är att forskning, innovation, utbildning och utveckling i högre grad behöver finnas inom alla delar av hälso- och sjukvården och att den är beroende av medarbetare och patienternas delaktighet och medverkan, samt att regionen formar en digital infrastruktur för testdata som främjar förmågan att delta i och genomföra studier. Samverkan med läkemedels- samt hälso- och välfärdsteknikindustrin är en mycket viktig del i framtagandet av nya lösningar på dagens och morgondagens behov, och den behöver stärkas.

Kontinuerligt lärande är en nyckel i att attrahera, utveckla och behålla kompetens. Här spelar tjänster från CIFU som ett kunskapsnav en viktig roll genom att erbjuda bland annat informationsresurser, utbildning, språkstöd och handledning i informationssökning. CIFU främjar kontinuerligt lärande och kompetensutveckling genom att tillhandhålla kunskapsresurser, pedagogiskt stöd och verktyg som stärker medarbetares professionella utveckling.

Inriktning och förändring

Under kommande år behöver regionen möjliggöra forskning, innovation och följeforskning för att nå en mer framskjuten roll i att generera ny kunskap och nya innovationer både i den egna organisationen och i länet, detta är inte minst viktigt inom den omställning som sker inom hälso- och sjukvården. Detta kommer att ske genom stärkt samarbete inom de egna verksamheterna och med regionens partner och aktörer. Regionen behöver omsätta forskning och innovation till effektiviseringar och nya arbetssätt för regionens verksamheter.

KTC är av betydande vikt för medarbetarnas möjlighet till kontinuerligt lärande och utveckling, med förutsättningar för ett gemensamt utbud i hela länet.

Fler yrkesgrupper och verksamhetsområden inom regionen behöver ligga i utvecklingens framkant för att tillvarata intressen. Utgångspunkten är att forskning, utveckling och innovation ska bedrivas där den behövs och bör därför öka utanför universitetssjukhusen. Region Västmanland ska främja att fler verksamheter deltar i forskning och innovationsprojekt. Forskningsintresserade medarbetare ska kunna arbeta med forskning som utvecklar den egna verksamheten.

Medarbetare med särskild kompetens och erfarenhet ska också ges möjlighet att bidra som utbildare kunskapsbärare för att stärka kollegors lärande, kompetensutveckling och verksamheternas samlade kompetens. Regionens förmåga att, i samverkan med näringsliv och akademi, utveckla och implementera nya innovativa lösningar, behöver öka ytterligare inom en bredd av områden. Exempel på detta är utvecklad infrastruktur i form av nya lärande-, utvecklings- och testmiljöer. Förmågan att söka och effektivt nyttja extern finansiering behöver utvecklas vidare för att ge ytterligare förutsättningar för verksamheterna att frigöra tid för forskning, utbildning, utveckling och innovation och för att attrahera nödvändig extern expertkompetens för i sina omställningsarbeten.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Tjänsterna/regionens forskning håller god kvalitet	Antal vetenskapliga publikationer från regionen*	↑	116	129	-	År
	Antal påbörjade kliniska studier i samverkan med näringsliv	↑	155	175	179	År
	Antal externfinansierade forsknings- och innovationsprojekt	↑	-	-	-	År
	Antal påbörjade innovationsprojekt	↑	-	-	-	År

*Ny mätmetod från 2024

Uppdrag

10. Under 2027 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder aktivt bidra till forskning, innovation och utbildning samt verka för ökad andel externfinansiering och samverkan med akademi och näringsliv i pågående och framtida forsknings- och innovationsprojekt.

Regiongemensamt – Personal- och arbetsgivarpolitik

Övergripande målbild

Engagerade medarbetare med rätt kompetens bidrar till att Region Västmanland uppnår sina mål och gör skillnad för länets invånare. En bra arbetsmiljö och balans mellan arbete och fritid ger förutsättningar för ett hållbart arbetsliv. Regionen är en lärande organisation där kompetensutveckling prioriteras, kunskap delas och verksamhetsutveckling drivs tillsammans.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Prognosen för Västmanlands läns demografiska utveckling visar att antalet invånare i arbetsför ålder kommer att öka marginellt samtidigt som äldre invånare i behov av välfärdstjänster ökar kraftigt. Detta minskar möjligheterna att rekrytera samtidigt som behov av kompetens ökar. Verksamhetens geografiska läge och karaktär påverkar kompetensförsörjningsmöjligheterna i hela länet. Regionen har i många år haft utmaningar med höga sjuktal, vilket innebär att kollegor saknas på jobbet varje dag. Under 2026 sjönk dock sjukfrånvaron till den lägsta på över 10 år men utmaningar kvarstår.

Region Västmanland fokuserar på att motivera befintliga medarbetare att stanna och utvecklas utifrån verksamheternas behov och utmaningar. Ett strukturerat arbete bedrivs med att kartlägga kompetensbehov och stärka förmågan att attrahera rätt kompetens Det bedrivs ett långsiktigt och strategiskt arbete med att stärka regionens varumärke och intresse för arbete i regionens verksamheter riktat mot yngre målgrupper och framtida medarbetare.

Att använda kompetensen rätt har hittills fokuserat på arbetsuppgiftsväxling och förflyttning av arbetsuppgifter mellan yrkesgrupper, i nästa steg behöver insatserna breddas utanför befintliga arbetssätt. Arbetet med friskfaktorer sker på många arbetsplatser men behöver fortsatt stärkas för att få en hållbar effekt över tid. Chefers förutsättningar har kartlagts och stärkts inom vissa delar, men för att lägga fokus på förändringsledning krävs ytterligare insatser. Arbetet som bedrivits har varit värdefullt, men bedöms kunna få än större effekt med ett fortsatt fokus.

Inriktning och förändring

Utifrån den förväntade utvecklingen, rekryteringsläget och regionens insatser, behöver fokus för planperioden vara att få befintliga medarbetare att stanna längre och fortsätta utveckla arbetssätt för att använda kompetensen rätt, arbeta med friskfaktorer, stärka chefens förutsättningar samt utnyttja teknikens möjligheter bättre (se Regiongemensamt Digitalisering).

För att använda kompetens rätt ska regionen fortsätta utveckla nya arbetssätt, identifiera behov av nya kompetenser och digitaliseringsmöjligheter. Samtidigt behöver kompetenser organiseras och utvecklas på ett sätt som främjar invånaren, samt kunna delas både internt och externt. Det ska på sikt minska behovet att anställa fler.

Friskfaktorer är de förutsättningar på arbetsplatsen som gör att medarbetare mår bra och presterar på arbetet. För att skapa en arbetsmiljö med låg sjukfrånvaro behöver regionen ett systematiskt och långsiktigt arbete med friskfaktorer, det ska vara en naturlig del av arbetsmiljöarbetet på alla organisatoriska nivåer. Regionen ska ha ett särskilt fokus på att minska sjukfrånvaro och att fler medarbetare kan jobba och bidra till regionens uppdrag. Regionhälsans främsta uppdrag ska vara att få fler medarbetare tillbaka till arbete och förebygga sjukskrivning.

Regionens chefer ska genom förändringsledning och tillsammans med medarbetarna bedriva verksamhetsutveckling. Regionen ska fortsätta se över chefers förutsättningar att leda, styra och utveckla i förändring. Det innebär en upparbetad struktur och systematik inom chefens

ansvarsområden som förenklar och möjliggör att jobba med förändringsledning. Regionen ska stärka chefens förutsättningar att skapa engagemang hos medarbetarna genom att leda med tillit och inspiration.

För att lyckas med kontinuerligt förbättringsarbete krävs medarbetare och chefer som trivs och aktivt arbetar tillsammans för att verksamheten ska fungera väl och kunna anpassas till nya förutsättningar och krav. För att stärka relationerna på arbetsplatsen och skapa en engagerande och hållbar arbetsmiljö ska ett gemensamt utvecklande förhållningssätt tillämpas.

Region Västmanland ska fortsätta arbeta med att stärka arbetsgivarvarumärket och genomföra insatser för att öka intresset för regionens verksamheter hos elever och studenter. God introduktion är viktig, och dialog ska föras med MDU om stärkt samarbete och möjlighet till andra terminsstarter. Inriktning i Investera för framtiden (IFF) är att erbjuda kompetensutveckling genom att sponsra med lön i olika omfattning under vidareutbildning till specialistsjuksköterska eller grundutbildning vid bristkompetens. Förutsättningar för ett förlängt arbetsliv ska öka.

Alla som arbetar i och på regionens uppdrag ska behärska svenska på den nivå arbetsuppgiften kräver, utifrån centralt fastställda krav. Kunskaperna ska bedömas vid rekrytering. Arbetet med språkkunskaper ska följas och insatser sättas in vid brister.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redovisas
Engagerade medarbetare med rätt kompetens	Hållbart medarbetar-engagemang (HME-index)[8]	↑	-	79-	-	Vartannat År
	Personalomsättning	↓	9,3%	9,2%	-	År
	Kvarstannande	↑	63,8%	68,9%	-	År
	Sjukfrånvaro	↓	7,2 % K: 7,8 % M: 49 %	7,4 K: 8,1 M: 4,8	7,4 K: 8,0 M: 5,0	Delår År
	Inhyrd personal (arbetad tid i timmar utförd av inhyrd personal	↓	133 400	237 500	417 043	År
	Oberoende inhyrd personal (hyrkostnader som andel av egna personalkostnader i hälso- och sjukvården	↓	1,9 %	4,5	8,9	År

Uppdrag

11. Under 2027 ska Regionstyrelsen och samtliga nämnder fortsätta det systematiska arbetet med friskfaktorer för att förebygga sjukfrånvaro samt verka för en snabb och hållbar återgång i arbete.

[8] Index som består av tre delområden: Motivation, ledarskap och styrning. 2023 gjordes ingen mätning.

Regiongemensamt Ekonomi

Övergripande målbild

Region Västmanland ska ha en god ekonomisk hushållning. Det innebär att den finansiella ställningen ska vara stark så att regionen långsiktigt klarar välfärdsuppdraget utan att skjuta kostnader på framtida generationer.

Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Sverige har lämnat lågkonjunkturen bakom sig. Det är framför allt en stark exportutveckling och hushållens ökade konsumtion som drivit återhämtningen. De externa ekonomiska förutsättningarna präglas dock av det osäkra omvärldsläget, räntehöjningar och svårbedömd omfattning av de statliga bidragen. I samband med att etapp 1 av Nytt akutsjukhus i Västerås (NAV) tas i drift kommer regionens kostnader öka kraftigt.

Den ekonomiska obalansen inom hälso- och sjukvården tillsammans med tillkommande räntor och avskrivningar samt stora pågående och planerade investeringarna innebär en stor påfrestning på regionens ekonomi. För att investeringar ska kunna genomföras i planerad takt måste regionens kostnadsnivå sänkas och kostnadsutvecklingstakten framgent behöver hållas på låg nivå som taktar intäkternas utveckling. Strukturförändringar, prioriteringar, kostnadskontroll, samt förändrade arbetssätt och flöden för effektiv resursanvändning inom såväl stöd- som kärnverksamheter under hela planperioden är därför nödvändigt.

Inriktning och förändring

Det är regionens samlade intäkter som sätter gränsen för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara. Verksamheten behöver därmed planeras inom ramen för de ekonomiska förutsättningar som finns.

För att uppnå god ekonomisk hushållning och balans mellan finansiering och verksamhet är det avgörande att fortsätta arbetet med att sänka kostnadsnivån samt kostnadsutvecklingstakten. Nämnders och förvaltningarnas fokus ska ligga på regionens ekonomi som helhet. En kultur där regionens ekonomi prioriteras framför den egna ekonomin stärker förvaltartanken och bidrar till ett hållbart användande av skattepengar, samtliga verksamheter ska använda regionens resurser så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Såväl kärn- som stödverksamheter ska ständigt arbeta med prioriteringar, minskad administration, förbättrade arbetssätt, tjänster samt flöden och att skapa nya lösningar med invånarnas bästa i fokus. Administrativa uppgifter ska skötas så effektivt som möjligt där rätt uppgift utförs på rätt nivå.

Personalkostnader utgör knappt 50 procent av regionens totala kostnader och antalet medarbetare har historiskt ökat år från år, med undantag för 2025. Utvecklingen är inte hållbar varken utifrån ekonomiskt eller demografiskt perspektiv. Det är nödvändigt att regionen uppnår balans mellan intäkter och kostnader, för att Region Västmanland ska klara sitt totala uppdrag långsiktigt. Kostnadsutvecklingstakten inom hälso- och sjukvården har varit för hög i relation till intäkterna. Det är nödvändigt att omställningen till hälso- och sjukvård 2029 ger förväntade effekter och att resultatet av effekterna kan följas löpande. I samband med att etapp 1 av nytt akutsjukhus i Västerås blir nyckelklart 2028 och tas i drift 2029 kommer regionens driftskostnader planenligt att öka kraftigt. För att hantera denna kostnadsökning justeras regionens skattesats för 2027. En justering av skatten under 2027 möjliggör ett minskat lånebehov vilket i sin tur håller ner regionens räntekostnader och därför underlättar löpande finansiering av regionens verksamhet. Regionens investeringar behöver vidare prioriteras och anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och långsiktig ekonomisk hållbarhet. Nödvändiga åtgärder ska identifieras och genomföras för att säkerställa att regionen kan fullfölja sitt åtagande. Åtgärder för att hantera

den ekonomiska obalansen i hälso- och sjukvården behöver kontinuerligt arbetas in i kommande regionplaner. Under respektive år i planperioden ska realisering av övervärden i pensionsportföljen övervägas i syfte att undvika återställning av negativt balanskravsresultat.

Samtliga verksamheter ska fortsätta arbetet med att effektivisera och förbättra tjänster, arbetssätt och administration för att uppnå ökad effektivitet och sänkt kostnadsnivå och kostnadsökningstakt. Vid revidering av styr- och uppföljningsdokument ska det alltid ske en prövning om dokumentet kan upphöra att gälla eller omhändertas på ett annat sätt.

En effektiv inköpsprocess med strategiska upphandlingar bidrar till att hålla nere kostnadsutvecklingen och det ska vara enkelt att handla rätt varor och tjänster till rätt pris och kvalitet. Det är också viktigt med delaktighet och samverkan mellan beställare och upphandlare för att uppnå god kravställning i upphandlingsarbetet.

Region Västmanland ska ständigt arbeta för att öka intäkter och säkerställa att varje skattekrona används effektivt, med tydligt fokus på kärnverksamhetens behov. Regionen ska också eftersträva att nå målen i riktade och prestationsbaserade statsbidrag och andra överenskommelser. Möjligheten till ytterligare samarbeten med andra regioner, i syfte att uppnå lägre kostnader eller högre kvalitet, ska ses över. I takt med de stigande investeringarna blir styrningen av dessa allt viktigare. Prioriteringar, effektiva lösningar och den övergripande finansieringsstrategin är nödvändiga delar i detta arbete. Modellen för effekthemtagning ska användas vid investeringar och nya arbetssätt. Effekthemtagningar ska realiseras och redovisas. De regiondrivna vårdcentralerna har sedan 2020 bedrivits i intraprenadform under samlingsnamnet Närvården Västmanland. Under 2025 utvärderades driftsformen och verksamhetens resultat. Slutsatser från utvärderingen kommer ligga till grund för att se över möjligheter till ytterligare intraprenader alternativt bolag inom Region Västmanland.

Mål och indikatorer

Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2025	Utfall 2024	Utfall 2023	Redo-visas
Regionen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat[9]	Balanskravsresultat regionövergripande	Faktiskt värde*	+236 mnkr	-552	607	Delår År
	Prognos/utfall ekonomiskt resultat per förvaltning	+/-0	Mnkr	Mnkr	Mnkr	Delår År
	Hälso- och sjukvårdsnämnd inkl Hjälpmedel		-997	-1033	-481	
	Kollektivtrafiknämnd		9	39	29	
	Regional utvecklingsnämnd		1,9	1	0	
	Regionstyrelsen:					
	-Fastighet- och service inkl Kost		-26	3,1	1	
	-Närvården Västmanland		5,8	5	14	
	-Förvaltning för digitalisering		15	4,1	10	
	-Regionkontor		28	22	19	
	-Program Nytt akutsjukhus V-ås		0	0	0	
	Politisk verksamhet och Patientnämndens kansli		5,1	2,7	3	
	Nettokostnadsökningstakt	↓	2,1 %	5,0	13,2	Delår År
Regionens finansiella ställning ska vara god	Soliditet, inklusive totala pensionsförpliktelser ska vara positiv	Positivt värde	10 %	11	14	Delår År

Uppdrag

12. Under 2027 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder säkerställa att åtgärder vidtas och effekter realiseras för att sänka regionens kostnadsutvecklingstakt. En strategisk inriktning och handlingsplan ska tas fram under första halvåret 2027 för att ytterligare sänka kostnadsutvecklingstakten.

*= Balanskravsresultat, exklusive ianspråktagande av tidigare avsättningar:
0 mnkr 2027, 0 mnkr 2028, 0 mnkr 2029

Budget för 2027 och planer för 2028 och 2029

God ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen fastställa mål för god ekonomisk hushållning samt årligen upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Fullmäktige har också att årligen fastställa skattesatsen för nästkommande år. Det är även fullmäktige som fastställer avgiftsnivåer gentemot invånare.

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten drivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt med en stabil finansiering som grund. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att även i framtiden ge regioninvånarna en god hälso- och sjukvård, kollektivtrafik samt regional utveckling. Regionens samlade intäkter sätter gränsen för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara och denna budget bygger på att samtliga förvaltningar och nämnder bedriver verksamhet inom tilldelad ram.

Ur ett finansiellt perspektiv innebär god ekonomisk hushållning att balanskravsresultatet måste vara större än vad som enbart krävs enligt lagen. För att klara kommande investeringar, återbetala lån, pensionsåtagande och inte skjuta kostnader till kommande generationer måste budgeterade resultatmål uppnås. Utöver detta krävs resursutrymme för att klara morgondagens utmaningar, oförutsedda händelser (till exempel pandemier, inflationsökningar), framtida förändringsarbete samt olika projekt och satsningar.

Ur ett verksamhetsperspektiv har fullmäktige fastställt ett antal mål, vilka också ska uppnås för att regionen ska nå god ekonomisk hushållning.

Regionens målsättning enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning är att balanskravsresultatet över en konjunkturcykel ska motsvara två procent av skatter och generella statsbidrag.

Under planperioden görs avsteg från denna princip genom nollbudgetering på regionövergripande nivå. Osäkerheten gällande de ekonomiska förutsättningarna är stora. Säkerställande av en resultatnivå i enlighet med riktlinjen för god ekonomisk hushållning behöver prövas vid varje budget.

Samhällsekonomin

Den samhällsekonomiska bedömningen är i flera delar baserad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) Aktuell Ekonomi (cirkulär 26:28).

Utfall och indikatorer vittnar om en allt starkare konjunktur i Sverige, trots en omvärld kantad av knackig tillväxt, hög inflation och osäkerheter. Den allt högre svenska BNP-tillväxten som syns hittills 2026 har dock ännu inte gett något påtagligt lyft för sysselsättningen. Stigande reala disponibla inkomster för hushållen, samt en gryende optimism, stärker utsikterna för en fortsatt konjunkturuppgång. BNP-tillväxten blir stark också 2027, där hushållskonsumtionen och investeringarna utgör viktiga drivkrafter för att höja efterfrågan. 2027 ljusnar också läget på arbetsmarknaden då högre tillväxt för antalet arbetade timmar och förvärvsinkomsterna ger ytterligare stöd åt en fortsatt konjunkturuppgång.

Region Västmanland

Regionens prognostiserade balanskravsresultat för 2026, baserat på utfall i oktober, är negativt. Den främsta orsaken är det godkända underskott som finns inom Hälso- och sjukvårdsnämnden. Sedan hävningen av anställningsstoppet i september 2025 har antalet anställda ökat och regionen har aldrig tidigare haft så många anställda som under 2026. Kostnadsutvecklingstakten är betydligt högre än intäktsutvecklingstakten och drivs av kostnaden för lön och

ersättningar till personal. Åtgärder för att nå balans mellan ekonomi och verksamhet måste fortsätta parallellt med utveckling av nya arbetssätt och tjänster inom samtliga förvaltningar och.

Regionens ekonomiska långtidsprognos visar att om regionen ska klara av det bedömda investeringsbehovet de närmaste 15 – 20 åren behöver både kostnadsnivå och kostnadsutvecklingstakt sänkas, parallellt med hård investeringsprioritering och ökade intäkter. Denna budget bygger på att tillräckliga effekter av pågående och kommande omställningsarbeten uppnås, så att samtliga förvaltningar och nämnder bedriver verksamhet inom tilldelad ram.

Skatteintäkter och statsbidrag

Tabellen nedan visar Sveriges kommuner och regioners bedömning av uppräkningsfaktorerna av skatteunderlaget.

Årlig procentuell förändring	2026	2027	2028	2029
SKR, oktober 2026	4,1	5,0	4,2	4,0

Skattesats (utdebitering)

För planperioden föreslås en höjd utdebitering av den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten med 75 öre, vilket innebär 11,63 procent.

Ekonomiska ramar

Utgångsläget för beräkningen av de ekonomiska ramarna är föregående regionplans ramar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får ramförstärkning på 100 miljoner kronor för 2027 utöver en uppräkning av ramar med två procent, 158,1 miljoner kronor. Läkemedelskostnader hanteras som en separat budgetpost och tilldelning av ram sker utifrån prognostiserade kostnader. Inom Hälso- och sjukvårdsnämnden finns Vårduppdrag Västmanland vars ram justeras för beräknad befolkningsändring samt strategin 1:1100.

Kollektivtrafiknämnden får en ramförstärkning på 29 miljoner kronor 2027 utöver uppräkning av ram med två procent, 8,9 miljoner.

Regionala utvecklingsnämnden får ingen uppräkning av ram för 2027 vilket motsvarar ett effektiviseringskrav om 4,6 miljoner kronor.

Regionkontoret får ingen uppräkning av ram för 2027 vilket motsvarar ett effektiviseringskrav om 10,2 miljoner kronor. Förflyttning av RS anslag till ram sker samt arbetet fortsätter med att minska internfaktureringen vilket påverkar ramens storlek.

Förvaltningen för digitaliseringsstöd är i sin helhet intäktsfinansierad, liksom Fastighet- och serviceförvaltningen även om anslag erhålls för tomställda lokaler och stab. För intäktsfinansierade förvaltningar och verksamheter gäller krav på ständiga effektiviseringar, prissättning enligt självkostnadsprincipen och att utförandet måste ske utifrån helhetssyn, det vill säga vad som är bäst för både utförare och nyttjare och därmed för regionen. Intern köptrohet gäller.

Det är nämnders och förvaltningars ansvar att fördela resurser på bästa sätt för att utföra uppdraget inom den totala tilldelade ramen så att balans mellan verksamhet och finansiering uppnås. Nämnders och förvaltningars ramar ska täcka kostnader för internhandel gällande allmän- och medicinsk service.

Gemensamma kostnader och intäkter

I gemensamma kostnader och intäkter ingår bland annat av KPA estimerade pensionskostnader (exklusive finansiell kostnad), patientförsäkringar, avskrivning av Citybanan samt stöd till Nya Västerås flygplats om 20 miljoner kronor per år.

Intäkterna från riktade statsbidrag redovisas budgetmässigt här, medan de kostnadsmässigt i huvudsak återfinns i anslaget till regionstyrelsens förfogande. Budgeterat nettoöverskott för regionens gemensamma kostnader och intäkter framgår av tabell över ramar nedan.

Anslaget till regionstyrelsens förfogande

Syftet med anslaget är att hantera temporär finansiering (till exempel via riktade statsbidrag) och innehåll i uppdrag som inte kunnat förutses när ramarna fastställts. Utöver detta ska anslaget hantera resultatreglering mellan åren för de verksamheter som omfattas av detta samt fungera som buffert och marginal om det budgeterade resultatet sviktar. Budgetmarginalen uppgår till minst 1 procent av nettokostnaderna, vilket motsvaras av 122 miljoner kronor 2027.

Specificerade poster i anslaget till regionstyrelsens förfogande 2027 får, under förutsättning att de finns upptagna i respektive förvaltningsplan, ianspråktas av respektive nämnd i samband med fastställande av förvaltningsplan.

Forskningsfonden

Forskningsfonden, en öronmärkt del av regionens egna kapital, uppgår till 110 miljoner kronor. Landstingsfullmäktiges beslut från 2010-06-22 §63 om avsättning till fonden upphävs. Från och med verksamhetsår 2027 finansieras Forskningskarriärmodell om 3 miljoner kronor och Forskning och innovation om 10 miljoner kronor ur fonden till dess att fondens värde är noll.

Anslag till revisorerna

Enligt det fastställda reglementet för revisorerna ska revisorernas framställan beredas av fullmäktiges presidium.

Anslag till patientnämnden inklusive kansli

Den beräknade ramen för patientnämnden inklusive kansli för 2027 uppgår till 6,7 miljoner kronor.

Avkastningskrav helägda och delägda bolag

Det årliga avkastningskravet på helägda Folktandvården AB uppgår oförändrat under planperioden till 1,7 miljoner kronor. För hälftenägda Svealandstrafiken AB anger uppdaterat ägardirektiv att avkastningsmålet ska vara 1,5 procent på totalt kapital vilket utifrån plan innebär 26,0 miljoner kronor för 2027 och 29,3 miljoner kronor för 2028. Syftet med avkastningskraven är att konsolidera företagen inför framtiden. Hur stor del av avkastningskravet som ska delas ut till ägarna bestäms i samband med att respektive budget fastställs.

För det samhällsnyttiga flyget i Nya Västerås Flygplats AB står Region Västmanland för hälften av kostnadstäckningen. Västerås stad står för övriga 50 procent. Budgeterad kostnadstäckning för Region Västmanlands del uppgår till maximalt 20 miljoner kronor per år. Bedömningen är att Västerås stad även för 2027 kan ansöka om bidrag enligt förordning (2024:532) om statsbidrag för icke-statliga flygplatser hos Trafikverket. Regionen erhåller utifrån dess ägarandel 50 procent och den faktiska kostnaden kan därför minska till 10 miljoner kronor.

Borgensavgifter

Region Västmanland debiterar en borgensavgift i de fall borgen för lån eller tryggande av pensioner lämnas till hel- eller delägt bolag som bedriver verksamhet på en konkurrensutsatt marknad. Från 2024 görs en årlig marknadsvärdering av borgensavgiften. För 2027 gäller följande avgifter:

Svealandstrafiken AB*	0,40 %
Folktandvården AB	0,15 %

*) samordnad med Region Örebro län

Investeringar

I tabellen nedan framgår föreslagen investeringsram för 2027 och upptagna planeringsunderlag för åren 2028 och 2029. Tillkommer gör eventuellt outnyttjade investeringsmedel från de senaste två åren.

Belopp i mnkr	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Ram Inventarier och utrustning	**227**	**518**	**790**	**524**
Varav nytt akutsjukhus				
Etapp 1	47	265	579	25
Kommande etapper	3	5	11	229
Köpings sjukhus				100
Ram Byggnadsinvesteringar	**2 273**	**1 348**	**1 356**	**1 502**
Varav nytt akutsjukhus				
Etapp 1	1 421	812	416	29
Kommande etapper	95	101	323	377
Köpingssjukhus	180		400	530
Övriga byggnadsinvesteringar	84	435	217	566
varav fastighet	472			
varav ambulansprojekt Västerås	21			
Investeringsram totalt	**2 500**	**1 866**	**2 146**	**2 026**

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ålderstiget fastighetsbestånd Samtidigt är de finansiella ramarna begränsade. Byggandet av nytt akutsjukhus i Västerås, etapp 1 och kommande etapper, innebär att investeringar i det fastighetsbestånd som det nya akutsjukhuset ersätter ska minimeras. Detsamma gäller för stora delar av utrustningsinvesteringarna. Nyinvesteringar ska under planperioden begränsas.

Investeringstakten, projektens omfattning och nya satsningar måste anpassas till de driftskostnader som i slutändan är möjliga att finansiera. Ökade driftkostnader kopplade till investeringar ska därför rymmas inom förvaltningars och nämnders beslutade driftsramar om inte regionstyrelsen beslutar annat. Hantering av driftkostnadsökningar kopplade till nytt akutsjukhus Västerås (NAV) finns beskrivet särskilt i beslutsunderlaget. Det ekonomiska läget i kombination med den ökade investeringstakten ställer högre krav på prioriteringar.

Regionstyrelsen har beslutat att medfinansiera en tågstation på Finnslätten med maximalt 200 miljoner kronor. När projektet aktualiseras ska beloppet inarbetas i kommande regionplaner.

Kostnad för investering i ny bussdepå i Västerås ska arbetas in i kommande regionplaner.

Lånebehov

Lånebehovet inklusive säkerhetsmarginal för 2027 för planperioden framgår av tabellen nedan.

Belopp i miljoner kronor	Budget 2026	Behov 2027	Behov 2028	Behov 2029
Lån nyupptagna	1800*	1 600	1 900	1 700
Säkerhetsmarginal	600	500	500	500
Totalt	**2 400**	**2 100**	**2 400**	**2 200**

* 1800 var beräknad vid förra regionplanen men i realiteten blir upplåningen för 2026 ca 1200 MSEK

Det föreslagna lånebehovet ökar under perioden, där merparten av den nya upplåningen går till att finansiera etapp 1 av nytt akutsjukhus i Västerås. Det finns även behov av upplåning för andra fastighetsinvesteringar inom regionen.

Hur mycket som faktiskt kommer att lånas upp är också beroende av regionens ekonomiska resultat och kassaflöde. Eventuella negativa resultat innebär att en större andel av regionens planerade och omfattande investeringar behöver finansieras genom extern upplåning. Mot denna bakgrund finns en säkerhetsmarginal på 500 miljoner kronor för perioden 2027–2029.

Bankkontokrediten uppgår till 1 000 miljoner kronor, med möjlighet att utöka den till 1 500 miljoner kronor. Krediten används vanligtvis under begränsade perioder och ersätts därefter genom upptagande av nya lån. Upplåningen har hittills skett via Kommuninvest.

Belopp i miljoner kronor	Budget 2026	Behov 2027	Behov 2028	Behov 2029
Upptagna externa lån IB	1 900	3 100	4 700	6 600
Nyupptagna lån	1 200	1 600	1 900	1 700
Totalt externa lån	**3 100**	**4 700**	**6 600**	**8 300**
Bankkontokredit (utnyttjas vid behov)	1 000	1 000	1 000	1 000
Option att öka bankkontokredit	500	500	500	500
Totalt låneutrymme	**4 600**	**6 200**	**8 100**	**9 800**

Regionen hade per den 31 oktober 2026 en låneskuld på 2 700 miljoner kronor och planerar för ytterligare upplåning under resterande del av 2026. Upplåningsbehovet följer kassaflödesprognoserna och är primärt kopplat till etapp 1 nytt akutsjukhus i Västerås. Investeringstakten bedöms vara fortsatt hög under hela regionplaneperioden.

På ett makroekonomiskt plan är utvecklingen under hela planperioden svår att prognostisera. Under 2027 förväntas räntorna stiga ytterligare för att motverka den ökande inflationen. Inflationen påverkas bland annat av konjunkturutvecklingen och ökade kostnader för fossila bränslen och naturgas till följd av kriget mellan USA och Iran samt störningar i transporterna genom Hormuzsundet. Riksbankens prognos indikerar en höjning av styrräntan med mellan 0,25 och 0,50 procentenheter under 2027.

Högre räntor och inflation påverkar regionen negativt genom högre räntekostnader på upplåningen och ökade kostnader för pensionsskulden. För att hantera ränterisken och skapa större förutsägbarhet i regionens räntekostnader används räntederivat i enlighet med den finanspolicy som beslutats av regionfullmäktige.

Pensioner

Regionens investeringsportfölj, vars syfte är att bidra till finansieringen av framtida pensionsutbetalningar, har haft en positiv utveckling under året.

Per den 31 oktober 2026 uppgick pensionsportföljens marknadsvärde till 8 904 miljoner kronor. Vid samma tidpunkt uppgick regionens totala pensionsskuld till 9 708 miljoner kronor. Det innebär en konsolideringsgrad, det vill säga tillgångarnas marknadsvärde i förhållande till den totala pensionsskulden, på cirka 92 procent.

Bedömningen är att regionen för närvarande har uppnått en tillräcklig konsolideringsnivå avseende pensionsskulden, varför ytterligare avsättningar inte planeras. Nivån utvärderas årligen utifrån målsättningen att portföljen långsiktigt, på tio års sikt, ska uppnå en konsolideringsgrad på 100 procent. Ett långsiktigt perspektiv innebär samtidigt att hänsyn tas till börsens variationer mellan enskilda år.

För 2027 föreslås en möjlighet till uttag ur portföljen på maximalt 125 miljoner kronor, motsvarande de budgeterade finansiella intäkterna, för att minska regionens lånebehov.

Osäkerheten i konjunkturutvecklingen påverkar regionens resultat, pensionsportföljens avkastning och pensionsskuldens utveckling. Framtida avsättningar till eller uttag ur pensionsportföljen bör därför bedömas från år till år.

Finansiella intäkter och kostnader

De budgeterade finansiella intäkterna består till största delen av intäkter från pensionsmedelsförvaltningen, såsom räntor, utdelningar och realiserade vinster.

Realiserade vinster uppkommer när finansiella tillgångar säljs till ett värde som överstiger deras redovisade värde. Storleken på dessa intäkter är därmed beroende av marknadsutvecklingen. För att skapa mer förutsägbara finansiella intäkter är ambitionen att successivt öka andelen placeringar i utdelande fonder.

De budgeterade finansiella kostnaderna består huvudsakligen av ränta på pensionsskulden samt räntekostnader för befintlig och framtida upplåning.

Sedan 2019 marknadsvärderas pensionsmedelsportföljen till övervägande del. Detta innebär att de finansiella intäkterna och kostnaderna är svårare att prognostisera och att marknadsrörelser får större påverkan på regionens resultat än tidigare. Regionen behöver därför även fortsättningsvis ha beredskap för svängningar på de finansiella marknaderna. Ett långsiktigt perspektiv i förvaltningen blir därmed än viktigare.

Finansiella nyckeltal

Belopp i miljoner kronor	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Balanskravsresultat	0	0	0	0
Balanskravsresultat/skatter och statsbidrag %	0	0	0	0
Nettokostnadsandel, procent	99	99	98	97
Nettokostnadsutveckling, procent	4,1	7,9	2,0	1,9
Finansnetto centralt	-162	-107	-246	-392
Soliditet enligt balansräkning, procent	27	24	23	21
Soliditet inklusive pensionsskuld, procent	9	8	8	8
Självfinansieringsgrad, procent	20	22	44	73
Kassalikviditet exkl. pensionsplaceringar procent	53	44	63	89
Konsolideringsgrad pensioner, marknadsvärde	77	77	79	81

Känslighetsanalys

En känslighetsanalys är ingen exakt beräkning utan ger en uppfattning om hur olika faktorer påverkar regionens ekonomi:

- Om skatten höjs/sänks med tio öre ökar/minskar intäkterna med knappt 80 miljoner kronor.
- En ökning/minskning i befolkningen med 1 000 personer påverkar skatter och generella statsbidrag med cirka 35 miljoner kronor.
- En ny byggnadsinvestering på 100 miljoner kronor innebär en årlig hyreskostnad på cirka 7 miljoner kronor exklusive drift och underhåll.
- En procents förändrad nettokostnad motsvarar drygt 110 miljoner kronor.
- En procents förändrad bruttokostnad motsvarar cirka 135 miljoner kronor.
- Om lönerna höjs med en procent ökar personalkostnaderna med knappt 60 miljoner kronor (inklusive sociala avgifter).
- Om lånen ökar/minskar 100 miljoner kronor, ökar/minskar räntekostnaderna med cirka 3 miljoner kronor årligen. Givet den osäkerhet som finns på de finansiella marknaderna med hög inflation och högre räntor bör hänsyn och simulering även göras utifrån en ökning/sänkning av ränta på 0,5 procent baserat på den totala låneramen, upp till cirka 20 miljoner årligen.

Ekonomiska dokument

Resultatbudget

	Utfall 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Verksamhetens intäkter	2 204	2 317	2 352	2 387	2 423
Verksamhetens kostnader	- 12 681	- 13 144	- 13 960	- 13 930	- 13 890
Avskrivningar	- 404	- 349	- 450	- 760	- 1 075
Verksamhetens nettokostnader	**-10 881**	**- 11 175**	**-12 059**	**-12 303**	**-12 542**
Skatteintäkter	8 040	8 412	9 306	9 657	10 014
Generella statsbidrag och utjämning	2 908	2 925	2 859	2 892	2 919
Verksamhetens resultat	**67**	**162**	**107**	**246**	**392**
Finansiella intäkter	284	200	125	150	150
Finansiella kostnader	- 464	- 362	- 232	- 396	- 542
Resultat efter finansiella poster	**- 113**	**- 0**	**- 0**	**0**	**- 0**
Balanskravsresultat (före ianspråktagande av avsättning i eget kapital)	**236**				

Budgeterat resultat för budgetåret 2027 och planåren 2028 och 2029 motsvarar 2 % av skatter och generella statsbidrag . Resultatet efter finansiella poster för budget och plan är detsamma som balanskravsreslutatet.

Nettokostnadsutveckling	5,0%	2,7%	7,9%	2,0%	1,9%

Nettokostnadsutveckling 2026 beräknas utifrån utfall 2025.
Nettokostnadsutveckling budget 2027 beräknas utifrån budget 2026.

Specifikation av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Skatteintäkter	8 412	9 328	9 657	10 014
Slutavräkning 2025		-22		
Inkomstutjämningsbidrag	1 576	1 617	1 687	1 752
Kostnadsutjämningsbidrag	88	77	80	85
Regleringsavgift	89	79	31	- 19
Statsbidrag för läkemedelsförmånen	1 172	1 086	1 094	1 101
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	**11 337**	**12 165**	**12 549**	**12 934**

Ramar

Regionersättning i miljoner kronor	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan2029
Hälso- och sjukvårdsnämnden	9 384,8	9 583,7	9 815,2	9 943,5
varav Vårdval vårdcentral	*1 492,8*	*1 574,4*	*1 643,7*	*1 693,0*
Kollektivtrafiknämnden	442,9	480,7	490,3	493,3
Regionala utvecklingsnämnden	172,0	171,1	174,5	175,5
Regionstyrelsen				
Fastighet- och serviceförvaltningen	23,1	25,5	25,6	25,7
Regionkontoret	378,5	399,5	407,5	410,0
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli				
Patientnämnden	6,7	6,7	6,9	6,9
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	47,8	47,9	48,9	49,9
Regionrevisionen	5,1	5,1	5,2	5,3
Summa fördelat till nämnder och förvaltningar	**10 460,9**	**10 720,3**	**10 974,2**	**11 110,1**
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	893,7	1 606,5	1 568,3	1 647,8
varav riktade statsbidrag	*309,7*	*450,0*	*450,0*	*450,0*
Summa verksamhet	**11 354,6**	**12 326,8**	**12 542,5**	**12 757,9**
Gemensamma kostnader och intäkter	-179,3	-268,2	-239,3	-215,9
Summa driftsbudget (nettokostnader)	**11 175,3**	**12 058,6**	**12 303,1**	**12 542,0**

Ramförändringar

Ramförändringar miljoner kronor	Ram 2026	2027	2028	2029
Hälso- och sjukvårdsnämnden	**9 384,8**			
LPIK uppräkning		158,1	163,2	49,9
Kostnadsersättning läkemedel		-51,7	76,6	82,0
Demografiersättning vårduppdrag		-5,3	-8,2	-3,6
Flytt av tjänster mellan förvaltningar		-2,3		
Ramförstärkning		100,0		
varav Vårdval vårdcentral	***1 492,8***			
LPIK uppräkning		*29,9*	*31,5*	*9,9*
Verksamhetsförändring		*10,1*		
Demografiuppräkning vårduppdrag		*-5,3*	*-8,2*	*-3,6*
Primärvården som nav		*47,0*	*46,0*	*43,0*
Kollektivtrafiknämnden	**442,9**			
LPIK uppräkning		8,9	9,6	2,9
Ramförstärkning		29,0		
Regionala utvecklingsnämnden	**172,0**			
LPIK uppräkning		0,0	3,4	1,0
Effektivisering				
Hyresersättning		1,3		
Q1 uppdrag		-0,5		
Flytt av tjänster mellan förvaltningar		-1,7		
Fastighet- och serviceförvaltningen	**23,1**			
LPIK uppräkning		0,00	0,09	0,03
Justering ram tomställda lokaler		2,50	0,00	0,00
Flytt av tjänster mellan förvaltningar		-0,1		
Regionkontoret	**378,5**			
LPIK uppräkning		0,0	8,0	2,4
Forskarkarriärmodellen		3,0		
Flytt av tjänster mellan förvaltningar		4,2		
Hyresersättning		2,9		
Ram för varuförsörjning/Inköp		11,00		
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli	**59,6**			
Patientnämnden, LPIK uppräkning		0,00	0,13	0,04
Förtroendevalda, LPIK uppräkning		0,00	0,96	0,98
Hyresersättning		0,10		
Regionrevisionen, LPIK uppräkning		0,00	0,10	0,10
Summa ramar och ramförändringar	**10 460,9**	**259,5**	**253,9**	**135,9**

Anslaget till regionstyrelsens förfogande

Specifikation av anslaget till regionstyrelsens förfogande, belopp i miljoner kronor	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Omställning och kompetensutveckling	25,0	25,0	25,0	25,0
LSS	11,0	11,0	11,0	11,0
Fastighetsomställningskostnader	20,0	45,0	45,0	45,0
Program Nytt akutsjukhus Västerås	43,0	57,0	111,0	145,0
Ersättning för ökade kostnader utrustning NAV Etapp 1		6,5	86,0	240,0
Ersättning för ökade kostnader NAV Etapp 1 inkl Fastighetsgemensamma investeringar		7,0	218,0	421,0
Direktavskrivning investeringar NAV Etapp 1		1,0	168	1,0
Ersättning ökad hyra ambulansstation			3,3	6,5
Logistiklager		12,0		
Cosmics utvecklingsprogram	16,0	18,0	18,0	18,0
Livslängdssäkrande åtgärder Reginatåg			10,0	16,0
Samverkan kring personer med skadligt bruk och beroende	2,0	2,0		
Avgiftsfri vård för sexuellt våldsutsatta och förebyggande arbete (Hedersrelaterat förtryck/Våld nära relationer)	2,0	2,0		
Civilt försvar	3,0	3,0		
Inköp och välfärdsbrottslighet	4,0	4,0		
Omställningsmedel Hälso- och sjukvårdsnämnden	231,0	229,0	135	140
Tillgänglighet och effektivitet	50,0			
Patientsäkerhet	2,0	2,0		
Kvinnors hälsa	3,0	3,0		
Sjuktal	2,0	2,0		
Trygghet	5,0	5,0		
Summa övrigt	**419**	**435**	**830**	**1 069**
Förutsätter statsbidrag				
Psykisk hälsa (endast regionens del enligt SKR 2023)	20,0			
Kortare väntetider i cancervården	10,0			
Rehabkoordinatorer (generellt stb)	9,7			
God och nära vård	70,0			
Civil beredskap	30,0			
Ökad tillgänglighet och vårdkapacitet inkl effektivisering i hälso- och sjul	150,0			
Riktade statsbidrag	20,0	450	450	450
varav till HSN		*400*	*400*	*400*
varav till övriga nämnder och förvaltningar		*50*	*50*	*50*
Summa statsbidrag	**310**	**450**	**450**	**450**
Summa reserverat	**729**	**885**	**1 280**	**1 519**
Egentligt oförutsett/budgeteringsmarginal	165	122	125	129
Oreserverade medel NAV		600	163	0
Summa till regionstyrelsens förfogande	**894**	**1 607**	**1 568**	**1 648**

Kassaflödesbudget

Belopp i mnkr	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Den löpande verksamheten					
Årets resultat		0	0	0	0
Justering för av- och nedskrivningar		349	450	760	1 075
Realisationsvinst/förlust, materiella anläggningstillgångar					
Justering för avsättningar		55	41	183	289
Justering för ianspråktagna avsättningar					
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster		12	12	12	12
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	**0**	**416**	**502**	**954**	**1 375**
Ökning (-)/minskning (+) kortfristiga fordringar		55	41	183	289
Ökning (-)/minskning (+) förråd och varulager		0	0	0	0
Ökning (+)/minskning (-) kortfristiga skulder		250	-474	-798	-494
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**0**	**721**	**69**	**339**	**1 169**
Investeringsverksamheten					
Investering i immateriella anläggningstillgångar					
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar					
Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar		-2 273	-1 348	-1 356	-1 502
Försäljning av mark, byggnader och tekniska anläggningar					
Investering i maskiner och inventarier		-227	-518	-790	-524
Investeringsbidrag					
Försäljning av maskiner och inventarier					
Investering i finansiella anläggningstillgångar					
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar					
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**0**	**-2 500**	**-1 866**	**-2 146**	**-2 026**
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån		1 900	1 600	1 900	1 700
Amortering av skuld					
Ökning av långfristiga fordringar					
Minskning av långfristiga fordringar					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**0**	**1 900**	**1 600**	**1 900**	**1 700**
Årets kassaflöde	**0**	**121**	**-197**	**93**	**843**
Likvida medel från årets början		0	121	-76	17
Likvida medel vid årets slut		121	-76	17	861
Räntebärande skuld					
Räntebärande skuld vid årets början		2627	4 527	6 127	8 027
Räntebärande skuld vid årets slut		4 527	6 127	8 027	9 727

Balansbudget

Belopp i miljoner kronor	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar		8	8	8	8
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar		8 079	9 157	10 057	10 914
Maskiner och inventarier		918	965	1 179	1 539
Övriga materiella anläggningstillgångar					
Summa Materiella anläggningstillgångar	**0**	**9 005**	**10 130**	**11 244**	**12 461**
Finansiella Anläggningstillgångar		155	155	155	155
Summa Anläggningstillgångar	**0**	**9 160**	**10 285**	**11 399**	**12 616**
Bidrag till statlig infrastruktur		**138**	**138**	**127**	**115**
Omsättningstillgångar					
Förråd m.m.		67	67	67	67
Fordringar		1 131	1 131	1 131	1 131
Kortfristiga placeringar		7 624	7 665	7 848	8 136
varav pensionsmedel		*7 624*	*7 665*	*7 848*	*8 136*
Kassa och bank		0	0	0	0
Summa Omsättningstillgångar	**0**	**8 822**	**8 863**	**9 046**	**9 334**
Summa Tillgångar	**0**	**18 121**	**19 286**	**20 572**	**22 066**
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	**-**	**4 927**	**4 927**	**4 927**	**4 926**
Eget kapital		4 927	4 927	4 927	4 927
Årets resultat		-	- 0	0	- 0
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		6 517	6 558	6 741	7 029
Andra avsättningar	-				
Summa Avsättningar	**0**	**6 517**	**6 558**	**6 741**	**7 029**
Skulder					
Långfristiga skulder		4 527	6 127	8 027	9 727
Kortfristiga skulder		2 149	1 675	877	383
Summa Skulder	**0**	**6 676**	**7 802**	**8 904**	**10 110**
Summa Eget kapital, avsättningar och skulder	**0**	**18 120**	**19 286**	**20 572**	**22 066**
Panter och ansvarsförbindelser, inkl löneskatt		3 347	3 347	3 155	2 979

Fullmäktiges förslag till budget

Regionstyrelsens förslag till fullmäktiges beslut

1. Skattesatsen för den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten fastställs för år 2027 till 11,63 %.
2. Ram om 5,1 miljoner kronor till revisorerna 2027 fastställs.
3. Ram om 6,7 miljoner kronor till patientnämnden inklusive kansli 2027 fastställs.
4. Ramen för 2027 års investeringar fastställs till 1 866 miljoner kronor.
5. Planeringsunderlag för investeringar fastställs för 2028 till 2 146 miljoner kronor och för 2029 till 2 026 miljoner kronor.
6. Regionstyrelsen har rätt att bevilja externa investeringar utanför beviljade ramar under förutsättning att full kostnadstäckning finns för investeringen.
7. Regionstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med investeringsriktlinjen fastställa investeringsplanen för 2027 samt se över investeringsbehoven för 2028 och 2029.
8. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att nyupplåna, det vill säga öka regionens skulder under planperioden, till maximalt 8 300 miljoner kronor (exklusive bankkontokredit). (Den totala låneramen inklusive bankkontokredit om 1 500 miljoner kronor uppgår då till totalt 9 800 miljoner kronor under planperioden).
9. Möjlighet till uttag om maximalt 125 miljoner kronor ur pensionsmedelsportföljen år 2027 fastställs.
10. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under planperioden.
11. Bankkontokreditens storlek fastställs till maximalt 1 500 miljoner kronor.
12. Resultat-, kassaflödes- och balansbudget för 2027 samt planer för 2028 och 2029 fastställs.
13. 2027 års ramar samt planer för 2028 och 2029 för nämnder och förvaltningar fastställs.
14. 2027 års ramar samt planer för 2028 och 2029 för övrig verksamhet fastställs.
15. Budget för gemensamma kostnader och intäkter för 2027 samt planer för 2028 och 2029 fastställs.
16. Regionstyrelsen får i uppdrag att vid behov omfördela medel mellan de olika ramarna.
17. Regionstyrelsen får i uppdrag att fördela reserverade medel till respektive verksamhet.
18. Regionstyrelsen får i uppdrag att fatta beslut om de medel som inte reserverats i anslaget till styrelsens förfogande.
19. Regionfullmäktige beslutar att maximalt de belopp som regionen erhåller för riktade statsbidrag får fördelas till och ianspråktas av berörda nämnder och förvaltningar.
20. Specificerade poster i anslaget till regionstyrelsens förfogande 2027 får, under förutsättning att de finns upptagna i respektive förvaltningsplan, ianspråktas av respektive nämnd och förvaltning i samband med fastställande av förvaltningsplan.

Avgifter

Fullmäktige ansvarar för att fastställa avgifter och taxor gentemot invånare. Nedanstående föreslås inför 2027.

Besöksavgifter inom högkostnadsskyddet (Patienter 20–84 år folkbokförda i Sverige)	2027
Ambulanssjukvård	400 kr
Akutmottagning	600 kr
Bukaortascreening	100 kr
Jourmottagning	400 kr
Digital jourmottagning	200 kr
Sjukhusbesök och specialiserad vård samt specialisttandvård inom regionens särskilda tandvårdsstöd	400 kr
Vårdcentralsbesök, synenheten samt allmäntandvård inom regionens särskilda tandvårdsstöd	200 kr

Avgifter som inte ingår i högkostnadsskyddet	2027
Avgiften för intyg	Enligt separat prislista
Icke medicinskt motiverad sterilisering (manlig och kvinnlig)	3000 kr
Medföljare på BB, per påbörjat vårddygn	300 kr
Medicinsk fotvård med remiss	150 kr
Recept på annan grund än sjukdom	200 kr
Uteblivet eller för sent avbokat* besök i primärvård	400 kr
Uteblivet eller för sent avbokat* besök i specialistvård	600 kr
Uteblivet eller för sent avbokad* operation	1000 kr
Vaccination, injektionsavgift per vaccin (tillkommer kostnad för vaccin enligt prislista från smittskyddsenheten).	200 kr

*Förvaltningsplan för hälso- och sjukvårdsnämnden beskriver vidare tillämpningar för dessa avgifter

Avgiftsfria besök	2027
Avstämningsmöte med Försäkringskassan	0 kr
Anhörigsamtal	0 kr
Barn och unga upp till den dag de fyller 20 år. (För barn folkbokförda i Sverige.)	0 kr
Besök i hemmet från specialistmottagning	0 kr
Besök inom barnhälsovården	0 kr
Besök på ungdomsmottagning	0 kr
Besök på hälsocenter (undantages tobaksavvänjning)	0 kr
Blodprovstagning på vårdcentral	0 kr

Avgiftsfria besök	2027
Förlängning av sjukintyg och recept via telefon, e-tjänst	0 kr
Graviditetstest (för kvinnor under 25 år)	0 kr
Habiliteringscentrum	0 kr
Hemrehabilitering, behandling i hemmet, oavsett vilken yrkeskategori som patienten träffar.	0 kr
Hemsjukvård: Besök i hemmet av personal från specialistvården som har uppdrag att utföra insatser för patienter som omfattas av hemsjukvård. Vid besök på mottagning betalar patienten gällande avgift för besöket.	0 kr
Hjälpmedel, endast förskrivning och utprovning	0 kr
Läkarbesök på korttidsboende/korttidsenhet	0 kr
Medicinsk service på fysiska platserna - röntgenklinik - fysiologisk klinik - laboratoriemedicinskenhet samt medicinsk service för icke självständiga kontakter	0 kr
Medicinsk service inför planerat besök/operation	0 kr
Mödrahälsovård	0 kr
Preventivmedelsrådgivning (och vissa preventivmedel upp till 26 år)	0 kr
Samordnad individuell plan, SIP	0 kr
Screeningverksamhet (undantag Bukaortascreening 100 kr)	0 kr
Sexuellt våldsutsatta	0 kr
Tvångsvård i öppenvårdsform (LPT och LRV)	0 kr
Vaccination mot influensa och lunginflammation (gäller personer >65 år + riskgrupper och utomlänspatienter)	0 kr
Åtgärder enligt smittskyddslagen	0 kr

Avgiften för slutenvård fastställs i enlighet med den maxtaxa som regleras av kapitel 17, paragraf 2, hälso- och sjukvårdslagen, avrundat nedåt till närmaste tiotal kronor. 2027 är avgiften 130 kronor per dygn, samma avgift gäller även vid psykiatrisk tvångsvård (LPT) och rättspsykiatrisk vård (LRV). Patienter under 40 år med hel aktivitetsersättning eller sjukersättning har en reducerad avgift och betalar 50 kronor per påbörjat vårddygn. Gäller de första 30 dagarna vid varje vårdtillfälle. Utskrivningsdygnet är avgiftsfritt.

Nivån på högkostnadsskyddet fastställs till det vid var tid gällande maxbelopp som framgår av kapitel 17, paragraf 6, hälso- och sjukvårdslagen. 2027 är högkostnadsskyddet 1450 kronor.

Vid vidareremittering från besök på vårdcentral till akutmottagning görs avdrag på vårdcentralsavgiften från akutavgiften. Motsvarande princip gäller även Region Västmanlands jourmottagningar, såväl digital som fysiska.

Egenavgift för sjukresa	2027
Sjukresa med taxi	135 kr (Högkostnadstak 2 430 kr)

Högkostnadsskyddet avser en period om 12 månader och beräknas från första resan.

Avgift för utlämnande av journalkopior och allmän handling

Med handling avses i denna taxa allmän handling i tryckfrihetsförordningens mening, oavsett om handlingen tillhandahålls som papperskopia, elektroniskt dokument, e-postmeddelande, loggutdrag, registerutdrag enligt offentlighetsprincipen eller i annan form.

Beställare av kopior/dokument	2027
Privatpersoner, försäkringsbolag, företag (ej vårdgivare)	*Pappersdokument* 1 - 9 sidor = 0 kr, 10 sidor = 100 kr, >10 sidor = 6 kr /sida. Avgiftsfria kopior skickas gratis. *Digitala dokument* Offentlighetsuttag: 100 kronor för den tionde och 6 kronor för varje handling därutöver. Informationsuttag i övrigt: 100 kronor för den första handling och 6 kronor per fil därutöver samt en avgift med 125 kronor per påbörjad kvart om arbetstiden överstiger 15 minuter.
Myndigheter, andra vårdgivare (när kopian behövs för patientens vård)	0 kr

Kommunallagens bestämmelse om likställighetsprincip ska följas (2 kap. 3 §), vilket innebär att regionen måste behandla alla sina medlemmar lika, oavsett särskilda intressen. Därför tas inte varierande avgift ut beroende på handlingens innehåll eller andra omständigheter. Dock kan förhållanden i enskilda fall möjliggöra att fastställda avgifters storlek justeras till ett lägre belopp.

Beställning av	2027
Avskrift av allmän handling och utskrift av ljudupptagning	125 kr/påbörjad 15 min period och med 6 kr för varje framställd kopia, dock lägst 50 kr.
Kopia av videobands-upptagning	600 kr / band
Kopia av ljudbands-upptagning	120 kr / band
Kopia av röntgenbild på CD	50 kr / CD
Kopia av röntgenbild på USB	100 kr / USB
Bild, spelfilm, ljudfilm etc. på CD/DVD/USB	100 kr / st
För varje tillkommande CD/DVD	50 kr / st

Regionens engagemang i aktiebolag och andra driftformer

Regionen har valt att bedriva viss verksamhet i annan form; aktiebolag, både som ensam ägare och tillsammans med andra samt kommunalförbund. Kommunallagen ställer krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i annan form. Kommunallagen anger också att budgeten ska innehålla en redogörelse för ekonomin under budgetåret i de kommunala koncernföretagen. Fullmäktige har fastställt principer för ägande av företag som beskriver hur regionen ska fullgöra sin uppsikt och kontroll över bolagen. Delägda bolag, stiftelser, kommunalförbund, föreningar och intresseföretag omfattas också av principerna.

Region Västmanlands koncern

Lagen om kommunal bokföring och redovisning anger kraven för vilka bolag, förbund med mera som ska anses ingå i den regionala koncernen. Utgångspunkten är ett ägande och inflytande över 20 procent, men även om inflytandet inte är betydande ska den juridiska personen ändå anses vara ett kommunalt koncernföretag om den har särskild betydelse för kommunens eller regionens verksamhet eller ekonomi. En översyn görs inför årsskiftet av bolag med ett ägande under 20 procent för att avgöra om något bolag vuxit och nu anses ha särskild betydelse enligt rekommendation R16 Sammanställda räkenskaper från Rådet för kommunal redovisning.

Ekonomiska mått för koncernens bolag

Här presenteras ekonomiska mått för de bolag som redovisats i koncernsammanställning i regionens årsredovisning. Nya Västerås Flygplats AB:s resultat innefattar underskottstäckning och redovisar i grunden ett negativt resultat vilket täcks av koncernbidrag där Region Västmanland står för hälften. Siffrorna hämtas från senast inlämnad budget och affärsplan (hösten 2025).

Folktandvården Västmanland AB	Bokslut 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Ägarandel (procent)	100	100	100	100	100
Omsättning (mnkr)	247	270	280	289	298
Resultat efter finansiella poster (mnkr)	16	2	2	2	2
Balansomslutning (mnkr)	225				
Investeringar (mnkr)	2				
Soliditet (procent)	49				
Medeltal anställda	253				

Svealandstrafiken AB	Bokslut 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Ägarandel (procent)	50	50	50	50	50
Omsättning (mnkr)	1 366	1 430	1 466	1 502	1 539
Resultat efter finansiella poster (mnkr)	31	25	26	29	37
Balansomslutning (mnkr)	997	1 630	1 733	1 952	2 496
Investeringar (mnkr)	35	800	260	392	784
Soliditet (procent)	19				
Medeltal anställda	1 101				

Nya Västerås Flygplats AB (NVFAB)	Bokslut 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Ägarandel (procent)	50	50	50	50	50
Omsättning (mnkr)	20	30	31	32	33
Resultat efter finansiella poster (mnkr)	0	0	0	0	0
Balansomslutning (mnkr)	24				
Investeringar (mnkr)	4	17	12	40	13
Soliditet (procent)	5	7	8	8	8
Medeltal anställda	21				

Regionens majoritetsägda bolag

Folktandvården Västmanland AB (100 procent)

Bolaget ska bedriva allmäntandvård till barn och vuxna i länets samtliga kommuner. Bolaget ska i första hand prioritera akut tandvård och i andra hand tandvård till barn med särskilda behov. I tredje hand ska barntandvård för barn och ungdomar i övrigt prioriteras. I fjärde hand ska vuxentandvård för dem som omfattas av det särskilda tandvårdsstödet prioriteras och i femte hand vuxentandvård för övriga vuxna.

Svealandstrafiken AB (50 procent)

Bolaget bedriver linje- och stadstrafik med buss i Västmanland och Örebro län på uppdrag av respektive regions kollektivtrafikmyndighet. Bolaget har även upphandlat trafiktjänster och delar av trafikutbudet köper bolaget från privata entreprenörer. Bolaget ägs av Region Västmanland och Region Örebro län.

Nya Västerås Flygplats AB (50 procent)

Bolaget bedriver, förvaltar och utvecklar flygplatsverksamheten vid regionflygplatsen i Västerås för samhällsviktiga flygtransporter, samt även, enligt affärsmässiga principer, för kommersiella aktörer inom luftfarten. Bolaget ägs från 1 april 2022 av Region Västmanland och Västerås stad.

Regionens engagemang i övriga aktiebolag

Tåg i Bergslagen AB (25 procent)

Bolaget samordnar och har upphandlat tågtrafiken i Bergslagsområdet, med viktiga anslutningar till knutpunkter som till exempel Västerås, Örebro, Falun och Borlänge. Trafiken drivs från december 2023 av VR Sverige AB. Bolaget ägs av regionerna Västmanland, Gävleborg, Örebro och Dalarna (25 procent vardera).

Oslo-Stockholm 2.55 AB (14,3 procent)

Bolaget har som mål att det ska etableras tågtrafik mellan Oslo och Stockholm via Mälardalen med en restid under tre timmar. Bolagets uppgift är att verka för en bättre infrastruktur och trafikering. Bolaget ägs gemensamt av Region Västmanland, Region Värmland, Region Örebro län, Karlstad kommun, Västerås kommun, Örebro kommun och sedan våren 2026 även Region Stockholm varför regionens andel i bolaget minskat.

Mälardalstrafik AB (13 procent)

Bolagets uppdrag är förvaltning och utveckling av regional tågtrafik i Mälardalsregionen. Trafiken upphandlas av bolaget. Bolaget ägs gemensamt av regionerna Stockholm (35 procent), Sörmland (13 procent), Uppsala (13 procent), Västmanland (13 procent), Örebro (13 procent) och Östergötland (13 procent)

Bolag där regionen har en ägarandel mindre än 10 %

Almi Företagspartner Östra Mellansverige AB
AB Transitio (5 procent)
Samtrafiken i Sverige AB (2 procent)
Inera AB (0,16 procent)

Regionens engagemang i kommunalförbund

Västmanlands teater (51 procent)

Kommunalförbundets uppdrag är att arrangera, producera och stödja teaterverksamhet i Västmanlands lön. Kommunalförbundet har Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän.

Västmanlandsmusiken (10 procent)

Kommunalförbundets uppdrag är att genom Västerås Sinfonietta, regional musik och dans samt Västerås Konserthus erbjuda upplevelser av levande musik och dans. Kommunalförbundet har Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän.

Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg (2,7 procent)

Kommunalförbundet ansvarar för luftburen ambulanssjukvård för Sveriges 21 regioner.

Engagemang i ekonomisk förening och stiftelser

Västmanlands Tolkservice

Region Västmanland är tillsammans med länets kommuner medlemmar i Västmanlands Tolkservice ekonomisk förening. Förening erbjuder tolkar inom 100 språk.

Stiftelsen Inventum

Stiftelsens ändamål är att främja och stödja forskning och innovation inom regionens ansvarsområden.

Donationsstiftelser

Regionstyrelsen är styrelse till 10 donationsstiftelser. Styrelsen ansvarar för att förvaltning sker i enlighet med stiftelselagen. Förvaltningen av stiftelserna sker i enlighet med särskilda riktlinjer.

Närvården Västmanland (Intraprenad)

Region Västmanland har beslutat att regionens egna vårdcentraler ska bedrivas i en intraprenad, Närvården Västmanland. Närvården ska följa primärvårdsprogrammet på samma sätt som privata utförare.

Gemensamma nämnder

Gemensam nämnd för varuförsörjning

Nämnden är ett samarbete mellan regionerna Dalarna, Sörmland Uppsala, Västmanland, och Örebro. Syftet med samarbetet är att genom gemensamma upphandlingar och varusortiment för förbrukningsvaror effektivisera varuförsörjningen i de olika regionerna. Nämnden har sitt säte i Uppsala.

Gemensam hjälpmedelsnämnd

Hjälpmedelsnämnden är gemensam för Region Västmanland och länets kommuner och har beslutanderätt i hjälpmedelsfrågor och ansvar för Hjälpmedelscentrums ekonomi samt att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor. Nämnden är helt intäktsfinansierad.

Gemensam kostnämnd

Region Västmanland är sedan 2009 värd region för en gemensam kostnämnd för Region Uppsala och Region Västmanland. Nämndens främsta uppgift är produktion och leverans av kvalitativ, god och näringsriktig patientmat till ett konkurrenskraftigt pris till regionernas sjukhus. Nämnden är helt intäktsfinansierad.

Gemensam ambulansdirigeringsnämnd

Ambulansdirigeringsnämnden är en gemensam nämnd med Region Uppsala och Region Sörmland för samordning av ambulansdirigeringen i länen genom Sjukvårdens Larmcentral (en ambulansdirigeringsenhet inom varje parts organisation). Nämnden har sitt säte i Västmanland.

Fullmäktiges beslut om mål, indikatorer, avgifter och uppdrag

Förslag till beslut

1. Mål, indikatorer och uppdrag inom samtliga ansvarsområden fastställs.
2. Skattesatsen för den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten fastställs för 2027 till 11,63%
3. Förslag till egenavgifter för sjukresor, patientavgifter, avgifter och högkostnadsskydd fastställs.
4. Patientnämnden får i uppgift att ha diskrimineringslagens samtliga diskrimineringsgrunder som ett särskilt fokusområde under året, med huvudfokus på personer med funktionsnedsättning och deras kontakt med vården.
5. Landstingsfullmäktiges beslut från 2010-06-22 §63 om årlig avsättning till forskningsfonden upphävs. Forskningskarriärmodellen om 3 miljoner kronor och forskning och innovation om 10 miljoner kronor finansieras ur fonden till dess att fondens värde är noll kronor.
6. Regionfullmäktige accepterar ett utgående underskott inom Hälso- och sjukvårdsnämnden som uppgår till maximalt 700 miljoner kronor för 2027. En handlingsplan ska tas fram under första halvåret 2027 för att ytterligare minska underskottet.
7. Beslut 2012-08-29 § om utökade rättigheter till subventionerad vård, dnr LTV120764, upphör att gälla 2027-01-01. Asylsökande och personer utan uppehållstillstånd erbjuds därefter vård i den omfattning lagen kräver.
8. Beslutet 2025-09-16 §182 motion om översyn av digital tillgänglighet i Region Västmanland, dnr RV240974 upphör att gälla 2027-01-01.
9. Beslutet 2025-10-14 §217 motion om psykologiskt stöd till barn som utsätts för tvångsåtgärder, dnr RV250196 upphör att gälla 2027-01-01.
10. Beslutet 2026-02-10 §27 motion om egenvården behöver öka för att minska överutnyttjandet av vården, dnr RV250323 upphör att gälla 2027-01-01.
11. Beslutet 2026-04-21 §96 motion om att minska sjuktalen, dnr RV250355 upphör att gälla 2027-01-01.
12. Beslutet 2026-06-16 §135 motion om friskvårdsförmån, dnr RV250741 upphör att gälla 2027-01-01.
13. Beslutet 2026-06-16 §124 "Regionfullmäktige uppmanar Närvården Västmanland att utreda förutsättningarna för att öppna fler regiondrivna vårdcentraler eller filialer till befintliga vårdcentraler i Västmanland" dnr RV260449 upphör att gälla 2027-01-01.
14. Regionplan och budget 2027–2029 fastställs i sin helhet.